

İDARE

Dahiliye Vekâletinin aylık mecmuası

Yıl:6

Birinci Kanun 1933

Sayı:69

Resmî Kısım

İsmet Paşa Hazretlerinin nutukları
Tayinler
Tekaüde sevkedilenler ve Vekâlet emrine almanlar
Vilâyetlerin inzibat komisyonları kararları
Takdirname alan merkezden mansup memurlar
Kanunlar
T. B. M. M. kararları ve tefsirler
İcra Vekilleri Heyeti kararnameleri
Tamimler
Teşkilât, fek ve ilhaka ait kararnameler

Gavri Resmî Kısım :

Yeni Demografide Kovadis meselesi

Selim Sabit

İstatistik U. M. muavini

Cihan idare hayatına ait bazı malûmat

A. Hidayet

İlâve

Hukuku İdare (Berthelemy)

M. Atıf

Ziraat Vekâleti müsteşarı

Resmî Kısım

Başvekil ismet Paşa
Hazretlerinin
Ankara Hukuk Fakültesinde 11.12.933
de diploma tevzii merasiminde irat
buyurduklan nutuk.

Muhterem arkadaşlar,

Her sene bugün, bu bayram gününü Kep beraber kutlularız. Bugün, benim için bir sene zevkini taşıdığım müstesna bir fırsattır. Bugünde, bir sene zarfında memleketimizin mukadderatına ilerde tesir etmek üzere salâhiyet sahibi olarak yetişen, en yeni en genç neslimize temas etmiş oluyoruz. Ankara Hukuk Fakültesinin mezunlarına diplomalarını verirken, bir sene zarfında yüksek tahsilde yetişmiş olan Efendilere yakından temas etmiş olduğumuzu kabul ediyoruz.

Ankara Hukuk Fakültesinin, bir kaç senedenberi yetiştirdiği Efendilerin daima daha iyi, yüksek hizmetleri deruhte edecek değerli vaziyette bulunduklarını işittim. Burada, bu sene temas ettiğimiz mezunlardan bir Efendi ve bir Hanım arkadaş ağzından duyduklarım istikbal için bize ü- mit ve hakikî emniyet vermiştir. Bu seneki mezun hukuk- şinasların memlekette hizmet etmek için bu kadar derin bir kanaatle yetişmiş olmaları istikbal için hakikî bir teminatır. (Alkışlar)

Arkadaşlar, bence yüksek tahisli bitirip hayata atılmakta olan Efendilerin kat'î hizmet kararıyle mektepten çıkmaları, memleketin kuvvet alması ve ilerlemesi için güvenilecek vasıtaların en mühimlerinden biridir. Biz, daha müşkül şerait içinde yetiştığımız zamanlarda hatırlarım,

mekteplerde ciddî, hakikî bir hizmet aşkıyle yetişmiş olarak çıkanlar memlekete çok hizmet etmişlerdir. Ve bir çok çetin ve dikenli yollarda vatanın mukadderatını kurtarmaya muvaffak olmuşlardır. Onun için her sene temas ettiğimiz vakit, Efendilerin müşkülleri ne şerait içinde kalırsa kalsın, bunların içinde de memleketin hayrını ve menfaatini çıkarmak şartıyla yenecek bir azim sahibi olarak görünmelerini istikbal için, memleketin mukadderatı için hakikî bir teminat telâkî ediyorum.

Efendilerin beyanatından bu itibarla çok mütehassis ve memnun oldum. Ümit ediyorum ki, bunların hayattaki faaliyetleri ve hizmetleri kulaklarımıza hep takdir hisleri aksettirecektir. Dokuz senelik muvaffak hayatının bilançosundan dolayı Fakülte reisi Cemil Beyefendiyi bu münasebetle huzurunuzda takdir ve teşekkürle yad etmek isterim. (Alkışlar)

Arkadaşların, söylediklerinde kat'iyetle tebarüz ettirdikleri bu kanaate bütün kuvvetimle, mevcudiyetimle ben de iştirak ederim. İnkılâp hukukçuları, cemiyetin içinde nizamı tutacaklar, daha açık bir tabirle, cemiyet efradının inkılâp ve ilerleme yolundaki bütün uzuvları yapıştırmak ve birleştirmek vasıtası olacaklardır. Bir cemiyet içinde efradın birbirile münasebetlerini tanzim edecek hukukçular, efradın birleşmesindeki manayı ve birleştikten sonra yürüyecekleri hedefleri tanzim eden en kuvvetli vasıtalarlardır. Bu müsmir vazifeleri takip etmeleri cemiyetin kurulmasında, cemiyetin kuvvetlenmesinde ve onun ilerlemesinde başlı başına bir vaziyettir. Biz senelerdenberi Cümhuriyet adliyesini hep bu noktai nazardan tetkik ettik. Cümhuriyet adli- yesine en iyi Vesaiti vermeğe çalıştık. Bu vazifeyi işa etmekte çok dikkatli ve çok hassas bulunuyorsak sebebi münhasıran şu noktalardır:

Cümhuriyet adliyesinin iyi işler, yüksek kıymette, ve bütün memleketin mukadderatı üzerinde vaziyet alırken en ince en inkılâpçı ve en asil duygularla mütehassis olması. Ancak bu suretle memleketin vaziyeti, inkılâp ülküsü müemmen olabilir. Memleketin her sahade temin edeceği terakkide elde edeceği neticeler denilebilir ki bir iki müessesedeki bilhassa Cümhuriyet adliyesinin asil, temiz ve kana-

atli bir iikü ile vazifesini ifa edebilmesine bağlıdır. Bugün de bu noktai nazardan Cumhuriyet adliyesinin daha iyi vaziyetlerle ve gittikçe İlmî kıymet ve kanaatindeki sağlamlık daha ziyade tebarüz eden unsurlarla kurulması ve ilerlemesi bizim başlıca hedefimiz olmuştur. Bunu daima dikkatle takip ettik. Ehemmiyetle takip edeceğiz. Ve Cümhuriyet adliyesi içinde vazife alanların her gün ilimleri ve şahsî meziyetleri artık yükselerek ilerlediklerini görmekte bütün emeklerin mükâfatını almış olacağız. Yeni yetişen arkadaşlar bu noktayı nazardan hakikaten memlekete vâsi miyasta hizmet edecek, memleketin temellerini çok sağlamlaştıracak büyük bir meslekte bulunduklarını bilerek, yüksek hizmet şeklinde her gün ilimlerini ve şahsî meziyetlerini arttırarak çalışmakta devam edeceklerdir. Mezun Efendiler, bilmelisiniz ki, hiç bir meslekte şahsî meziyet sizin mesleğiniz kadar müejssir değildir. (Alkışlar) İlim, kabiliyet, Cumhuriyete ait olan bütün vasıflar ve meziyetler sizin muhitinizde ve sizin şahsiyetinizde mevcut olacak, şahsian her biriniz inkılâpçı ve hukukçu ruhunu taşıyan bir insan olarak çalışacaksınız. Bu şüphesiz ki, yüksek bir vaziyettir. yüksek bir mes'uliyettir. Fakat şerefi hiç bir meslekle mukayese kabul etmiyecek kadar yüksek ve asil bir vaziyettir. (Alkışlar)

Arkadaşlar, hatipler onuncu yıl bayramından sonra bu diploma dağıtılmasından uğur almak istediler. Aynı zamanda onuncu yıl münasebetile Cümhuriyet idarelerine ve ileride Cümhuriyet nesillerine düşen vazifelere temas ettiler. Bu günlerde bir kaç vesile ile yapılan işler ve önümüzde bulunan yeni vazifeler hakkında konuşulmuştur. Yapılan işlere dair konuşmayı daha ziyade biz artık içine girdiğimiz yeni on yılın yeni vazifeleri için bir başlangıç olarak telâkki ediyoruz.

Arkadaşlar, Büyük Gazinin millete hitap eden ve her birimizin aklında ayrı ayrı nakşolunması icap eden sözlerinde bilhassa tebarüz ettirilmiştir ki, yaptığımız işler mühim ve kıymetli olmakla beraber, yapacağımız işlerin bunlardan elbette daha çok olması daha mühim olması talep olunmuştur. Arkadaşların gittikçe millî hayat ve memleketin yeni nesillerden talep ettiği işler daha çetin ve daha

mühim olmaktadır. Memleketin kuvvetli, vaziyeti tebarüz ettikçe gerek millî sahada ve gerek beynelmilel sahada vazifeleri o kadar artmakta ve o kadar ehemmiyet kesbetmektedir. Türkiye, takip ettiği siyasetin anahtarları, memleketin medeniyet ve fen yolunda katettiği mesafeler itibarile milletler ailesinin esaslı bir rüknü olmak mevkiini her gün daha ziyade anlamaktadır. (Alkışlar)

Böyle bir vaziyet yalnız övünülecek, mağrur olunacak bir mevzu değildir. Aynı zamanda böyle bir vaziyet tabiatile tevcih ettiği vazifelerin ehemmiyeti itibarile dikkatimizi celbetmelidir.

Arkadaşlar, takip ettiğimiz siyasetin ana hatları, bir çok defalar resmî nutuklarda, ve mes'uliyet mevkilerinde söylediğimiz gibi, kısa olarak yurttan sulh ve cihanda sulh kelimeleriyle izah olunabilir.

Siz hukukçular bilhassa vatanda sulhun, vatandaşlar arasında iyi geçinme şekillerinin ne kadar müşkül feragatli vasıflara muhtaç olduğunu iyi takdir edersiniz.

Kolay tahmin edebilirsiniz ki beynelmilel sulhun ci. handa sulh denilen ülküde vücuda getirilmesi kolay bir şey değildir. Bilâkis bu J'olda her müşküle rağmen sebatla, yıl- mıyarak ve öne çıkacak müşküleri bertaraf ederek her halile her müşküle bir çare bulmak lâzımdır. Biz beynelmilel sulh için kendi muhitimiz ve kendi vaziyetimiz dahilinde uzun senelerdenberi rasgeldiğimiz bütün müşkülü iktiham ederek çalıştık. Ve muvaffak olduk. Bugün söyleyebiliriz ki komşularımızla münasebetlerimiz ve komşu olmyan diğer devletlerle münasebetlerimiz emniyet ve yekdiğerimize karşı sulh ve iyi geçinmek istikametinde iyi hislerle çok terakki etmiştir.

Arkadaşlar, beynelmilel siyasette emniyet hissi bir çok konferanslarda ve bir çok resmî beyanatta her vesile ile söylenilmektedir. Bu kadar söylenmiş söze ben de temas etmek istiyorum. Tecrübemize göre, görüşümüze göre öyle anlıyoruz ki, beynelmilel münasebetler içinde en mühim â- mî, gerek siyâsî gerek psikolojik noktâ nazardan emniyet hissidir. Her hangi bir sulh muahdesi ebedî olarak yapılır ve gayri kabili ihlâl bir sulh vaziyeti ihdas etmek istenir. Muahedeler binlerce ve binlerce senedenberi milletler ara-

smcta bu fikirle aktolunurlar. Amma bütün bu muahedelere ve bütün bu sözlere rağmen o muahedeler bozulur, yeni felâketler zuhura gelir. Bir takım yeni akitler ortaya konur, Bununla sunu söylemek istiyorum ki muahedelerin aktinde yalnız kelimelerin ifade ettiği ile değil, muahedelerin ruhunda, manasındaki ciddiyet ve aktedenlerin telkin eyledikleri emniyetle bağlanırlar. Sulh vasıtası olarak aranılan, emniyeti tutmaktır.

Arkadaşlar, herkes beynelmilel münasebetlerde aldığı sözlerin derecei emniyetini, samimiyetini mütemadiyen ölçmekle uğraşır. Yani fertler arasında olduğundan ziyade milletler arasında samimiyet hissinin kuvvet ve münasebetteki samimiyet ve emniyetin ehemmiyeti daha ziyade müessiridir. Bu sözleri huzurunuzda bilhassa zikretmekten maksadım, beynelmilel münasebetlerde söz verdiğiniz zaman ne kadar mühim bir şey yapmış olduğumuzu düşünerek ve bilerek maddî veya manevî bir taahhüde girdiğinizi tebarüz ettirmektir. Şüphe yoktur ki aldığımız her sözün maddî ve manevî her ihtimale karşı kıymetini ve kuvvetini anlamak için de dikkatli, hassas -bu kelimeler ağ gelir- vesveseli olarak hâdiseleri takip ediyoruz. (Şiddetli alkışlar bravo sesleri)

Bizim haricî siyasetimizin ana hattını iyi ahlamak için söz verdiğimiz yerlerde ciddî ve samimî olduğumuzu iyi bilmek lâzım olduğu gibi bize söz verilirken de verilen sözün ciddî, samimî olmasından başka çare olmadığını,, bu hususta gösterilecek her hangi bir tezelzülû daha vukuundan evvel, daha tasavvur halinde iken tamjamilé fark ettiğimizi (Alkışlar) ve fark edeceğimize göre bir, icap ederse on tedbir birdn alacağımızı düşünmek, lâzım. (Bravo sesleri)

Arkadaşlar, haricî siyasette veya dahilî siyasette iyi geçinmek, sulh içinde yaşamak fikri samimî olunca müşkülât ne olursa olsun davayı ortaya koymak, onu takip etmek, her münakaşaya girmek meselesi kolaylaşır. Biz öyle bir siyaset takip ediyoruz. Sulh mücadelesi yapıyoruz. Memleket dahilinde gerek Cümhuriyetimizin inkişafı ve gerek milletimizin inkişafı için bütün kuvvetimizi sarfetmek imkânını muvaffakiyetle tatbik etmek istiyoruz. Bu hususta al-

eliğimiz neticeler büyüktür. Bu hususta alınmış neticeleri muhafaza etmek için kuvvetlerimize, maddî ve manevî kuvvetlerimize lâyık olduğu ehemmiyeti veriyoruz. Henüz sulh vâsıtası olaVak insanların haklattım müdafaa edebilmek için müsellağ olarak ordu ile, silâhla maddî vaziyette bulunmak mecburiyeti mevcuttur. Biz beynelmilel silâhlanma yarışından çıkmak için silâhlanma yarışına girmiyecek vaziyetler ihdas etmek için azamî derecede gayrfet sürfeden bir milletiz. Biz bu hususta esas olarak emniyet hissini arttıracak her âmili, her faktörü son derece kıymetle takdir ediyoruz. Amma bizim iktidarımız dahilinde olmı- yam bu kadar ihtimalât dünyanın mukadderatına hakim iken biz ülkümüzü ve mevcudiyetimizi ve inkılâbımızı her ihtimale karşı muhafaza etmek için daima kuvvetli bulunmak mecburiyetindeyiz. Bu husust(a, hiç bir ihtimale sapmamak vazifelerimizin en mühimmi olarak kabul olunmalıdır. (Bravo sesBeğ'İ ve alkışlar)

Memleket dahilinde işlerimiz pek çoktur. Bilhassa hayata atılan genç arkadaşlarımıza bu noktayı tebarüz ettirmek isterim. Bu memleket baştan başa her ferdin azamî gayretle çalışmağa mecbur olduğu bir mramlekettir. Memleketin kairşısında bulunduğu asrın talepleti, ihi'tyaçları böyledir. Arkadaşlarımızın söylediği gibi fırsatlar fevtolunmuştur, zamanlar kaçırılmıştır. Bunları telâfi etmek mecburiyetindeyiz. Türkiye en büyüğündeki en küçüğüne kadar kadın, erkek baştan başa her gün bu memleketi ırn,ar etmek, terakki ettirmek için azamî derecede çalışması lâzım olduğunu düşünecek bir memlekettir. Biz böyle bir vazife almış olan bir nesiliz. (Alkışlar)

Bir kaç vesile ile söyledim. Yeni hayatı kurmak, yeni Türkiye'yi vücade getirmekte başlıca dikkat edeceğimiz, b/aşlıca ehemmiyet vereceğimiz mevzu ilim m(evzuudür. Bu hususta çok çalışmağa mecburuz. Cumhuriyetin büyük ilim müesseseleri vücade getirmek için sarfettiği gayretler çoktur. Çok emek sarfediyoruz ve çok masraf yapıyoruz. Yaptığımız masraf, sarf ettiğimiz emek, hakikati halde hür genç, yetişmekte olan her talebe, her hoca düşünmeli ki bu memleketin maddî ve paraca olan kabiliyetinin fevkindedir. Varını yoğunu bu memleket hep iyi öğrenilsin, daha

değerli ilim müesseseler! kurulsun, yeni yetişecek nesil daha değerli yetişsin diye sarfetmektedir. Şüphe yoktur ki fazla bilmiyenlejrî daha iyi bilen nesillere yetiştirmek için, belki de az gayretle yetişebilecekleri halde, bir sarfoluna- cak yere beş sarf ediyoruz. Tam hakkını vererek bugün elimizde bulunan vlasıtaların on misline muhtacı. Görüyorsunuz ki muhtaç olduğumuz vasıtaların daha az bir miktarı elimizde iken onlafrı da tasarrufla ve bilgi ile sarfetmekte müşkülât çekersek karşısında bulunduğumuz müşküller çoktur demektir. Şimdi bu kadar müşkül şerait içinde, ilim mü- esseselerinje daha iyi, daha bilgili adamlar yetiştirmek için sarfolunan emeklerin bedelini almalıyız. Onun için arkadaşlar, sizinle konuşlarken bütün mekteplerimizde bulunan ve yeni kurulmakta olan müesseselerin bütün talebelerine temas ederek söylemiş oluyorum ki, bütün istikbal kendilerine açıktır. Ve kendilerini iyi yetiştirmek için her vasıtayı, Cumhuriyet, Büyük Millet Meclisi temin etmek için çalışıyor.Fakat kendileri, yahut hocaları kendilerine düşen vazifeyi bileceklerdir. Bütün bu sözlerimi bir nasihat, bir ihtar tarzında! telâkki etmek mümkün olduğu gibi bilhassa kendilerine bir itimat telâkki etrijek daha doğru olur. (Alkışlar)

Çünkü arkadaşlar, memleket bu kadar çok vesaiti muayyen hedeflere sarf ediyorsa, talebe ve hocaya teslim ediyorsa onun kadar semere alacaklarına yüreğinin içinde itikat ediyor demektir. Bunu size teslim etmek demek size emniyet etmek demektir. Size itimat edilmek te kendimize ve ırkımıza itimat etmek demektir. (Sürekli Alkışlar) Onun için vazife isterken gösterdiğimiz fazla isteyiciliği mevzuun ehemmiyetine ve size itimadımızın büyüklüğüne atfetmeliyiz. Arkadaşlar, önümüzdeki senelerde iktisadî hayatta sarf edeceğimiz emekler geçen zamanlardan daha çok olacaktır. İktisadî hayat memleketteki İktisadî inkişafın temini, her şeyden evvel ilim meselesidir. Bı;nu da bu fakültede yetişenlerin veya bu fakülte gibi memlekette olan diğdt fakültede yetişenlerin gayretlerine borçluyuz. Arkadaşlar, İktisadî inkişafın ve medenî inkişafın ehemmiyetini göstermek için size şunu söylemeliyim: Her hangi bir

..... 1510

mevzuu eksik olan her hangi bir sanayii kurmak istiyorsanız, bunun bütün şubelerinde düşünecek, yapJacak, çalışacak insanlar lâzımdır. En yüksek mühendislerden o san atın en ufak işçiliğini yapaca'k san atkâra kadar hepsini mektepten yetiştirmek mecburiyetindesiniz. Gerek san at, ziraat, gerek maden, her saha böyledir. En yüksek işleri yapacak mühendis tıasıl bilerek plânını tatbik ediyorsa o plâni eni ufak noktasına kadar işletecek bütün adamlara da ihtiyaç vardır. İşçi, ustabaşı, mühendis, mucit bunların hepsidir ki memlekette san ata lâıyk olan istikameti verecektir.

Ve bunların hepsi nazârî mektepten yetişen işçi fabrikada ve yahut mektep olarak bir müessesede çalışacaklardır. Onun için arkadaşlar sizden bir şey saklamıyacağım. Bizim gayelerimiz pek çoktur. Sizin gibi arkadaşlarımızın yapmaya mecbur olduğu mesuliyetli işler pek çoktur. Bir de bunların hepsi artık vesaiti belli olmuş işlerdir ve en nihayet bu memleketin vesaitiyle yapılacak olan işlerdir. Hiç bir zaman size hayal tavsiye etmem. Bu memleketin en mühim işlerini bu memleket çocuğu olmaksızın hafriçten gelecek adamlar, getirecekleri vasıtalarla öyle görecklerdir ki mükemmel iş olacaktır. Biz asla böyle bir hayale kapılmayız. (Alkışlar) Vazifelerinizi bilmelisiniz. Bu memleketin her işini en yükseğindeh en küçüğüne kadar yapacak olan sizsiniz. Bununla beraber dünyanın bütün vasıtalarını bu maksat içinde yapmak istiyorsak öğrenmek içih berabelr çalışmak için ve beraber hizmetleri yapmak içindir.

Yani milletler arasında insan olarak beraber çalışmanın tevlit ettiği vazifelerin hepsini yapacağız ama bu memleketin müdafaası için sanayii, ilmi, si h ha ti ve sıairesi için olan bütün bu maddî vasıtaları bir taraftan en iyi tatbik etmek üzere tedbir alınırken, diğer taraftan bunları memleket içinde tedarik etmek mecburiyetindeyiz. Sebatsızların elinde bu nevi müşkülât fasit bir dairedir. Para olmalıdır ki kurayım, kurmadaki para kazanamam der. Mevcuttan istifade etmesini bilen kimselerin elinde de salım bir daiiredir. (Bravo sesleti, alkışlar)

Memleketin bir anda verdiği azamî derecede aldıktan sonra semere veren bir istikamet aldık. Semereyi ka-

zananlar medeniyet terakki ve kuvvet âmili olurlar. Bizden evvelki inhitat devirlerinde memleketin yolu yoktu. Ne ile yapayım? Yol yapmak için para lâzımdır. Para bulmak için yol lâzımdır gibi efsaneler ve safsatalar içinde zihinlerimizi yıpratıp harice baş vurmak aklımıza gelmez. Bu müşkülü yenmek için aklımıza ve gayretlerimize munzam olarak kendimize emniyetimiz, vatan sev er! iğimiz, millete itinyadımız lâzımdır. Arkadaşlar bütün bu hayatı kıpmak için, inkılâbımızı kurmak için her hassanın başında tahammül ve bilhassa fedakârlık gelecektir. Mezun arkadaşlarıma azamî hizmet aşkının hayatta mütemadi tesadüf edeceği maniaları ve müşkülli yenmek için tahammül ve fedakârlık dilerim. Arkadaşlar hayatta pek çok hassa!air büyük muvaffakiyetleri temin ederler amma bu hassalann başında, muvaffakiyet esas!annın başında sabır, tahammül ve fedakârlık vardır. (Sürekli alkışlar)

Otuz beş defa muvaffak olmadığımız zaman gene meyus olmayarak tecrübeyi devam ettirmek için omuzlarımızda ve yüreğimizde tahammül bulmalısınız. Başka türlü şeraiti, vesaiti bol olan bir memlekette muvaffak olunamaz. Nerede kaldı ki istediğimiz kadar para bulunamıyan Türk vatanında daha kolay olsun. Daha güçtür arkadaşlar. Fakat bütün emeklerin mükâfâtı bu sene diploma alan arkadaşlarıma söyleyeyim, diğer her hangi bir muvaffakiyetin zevkinden büyüktür. Zaten Cümhuriyet neslinin ve mezun arkadaşlarının diğer her Hangi bir memleket gençliğine ve bize nisbetle farklı oldukları, zevkli oïduklejri istikametleri de budur. Çetin şerait içinde çalışacaklar fakat bundan on beş sene sonra milletimizin ne kadar çok itibar gördüğünü ve bunun da kendi mahsulleri olduğunu görerek zevk ve gurur duacaklardır.

Bunun zevki ve bunun gururu bir ömre değil bin ömre bedeldir. (Alkışlar) Arkadaşlar hayat arkadaşlarıma, Cümhuriyetin eserini tadan Cümhriyete hizmet edebilir, istedikleri istikamete yürümek için ana hatlarını bulmuş ve bütün dünyada yüksek dikkati celbetmiş bir halde bulunmanın vasıflarını tekrar anlatmak isterim. Türkiye coğrafi vaziyeti Türk milleti bünyesindeki kuvvet itibarile öyle bir vaziyettedir ki, bugün haiz olduğu ehemmiyet ve itibarı is-

..... 1512

tikbalde daha ziyade haiz olacaktır. Memleketin medeniyet, terakki yolunda aldığı mesafeler ilerledikçe bugün yetişmiş olan arkadaşlarımızın memleket mukadderatı üzerindeki feyizli tesirleri kendisini gösterdikçe memleketin beynelmilel ailede haiz olduğu ehemmiyet bir kat daha kendini gösterecektir. Arkadalar sizi temin ederim ki, Türkiyenin coğrafi vaziyeti itibarile, milletimiz terakkide ilerledikçe, coğrafi vaziyetti itibarile cihain sulhunda, cihanda iyi geçinme hususunda âmil olması daha ziyade kuvvet bulacaktır.

Biz bu kanaatteyiz.

Arkadaşlar biz Cümhuriyet Türkiyesi bulunduğumuz gdrek Balkanlarda ve gerek Akdenizin bu havzasında ve Karadenizin bu kıyılarında on beş senedenberi takip ettiğimiz siyasetin asaleti ve gizli emellerden azade olması sayesinde sulha başlı başına hizmet etmişizdir. Bundan sonra da aynı istikamette yürüyeceğiz. Söylediğim gibi gösterdiğimiz emniyet, hisleriye mütenasip emniyet irisleriyle karşılaştıkça yalnız bulunduğumuz muhitlerde değil, daha geniş muhitlerde bizim sulh ülkümüz tesirini hissettirecektir. Bütün mesele vasıtalarımızı makul bir surette kullanmaktadır. Memleket dahilinde milletimizin istediği ve muktedir olduğu terakkileri temin etmektedir. Arkadaşlar bu güzel müessesede bütün bu millî meselelerin ana hatları üzerine konuşmaya vesile verdiğinizden dolayı size bilhassa teşekkür ederim. Bu sözleri söyleten genç arkadaşların diploma almalarındaki yüksek günün ve konuşmalarındaki değer bize verdiği ilhamdır.

Genç arkadaşlarıma bu noktada bilhassa tebarüz ettirmek isterim. Büyük Şefimiz büyük Reiscümhur Hazretlerde konuştuğumuz zamanlarda hiç bir şey, gençlikte gördüğü feyiz kadar kendilerini mütehassis etmez. Yani Gazi ile konuştuğum zamanlar onun en memnun ve en bahtiyar olduğu anlar gençlikten filân ve filânla temasında gördüğü feyzi anlatmakta duyduğu zevktedir. (Şiddetli alkışlar) Sizin imtihanlarınızda bulunmuş memnun olduğunu bana söylediler ve imtihanların safahatından bana ayrı ayrı bahis buyurdular.

Diğer bazı imithanlarda bulunarak bazılarında mem-

..... 1513

nun olmuşlar, bazılarından memnun olmamışlardır. Olmadıklarını ne kadar elemle anlatıyorlarsa memnun olduklarından da o kadar zevkle, ümitle bahsediyor ve tasavvur ettiği vaziyetlerin ileride sizin elinizde tahakkuk edeceğini görmesi Şefin zevkini artırıyor.

Aklımda tutmuştum ki bugünümüzde Ankara Hukuk Fakültesinin bu seneki imtihanlarının Gazı üzerinde yaptığı tesirin memnuniyetbahş olduğunu size ifade ederek tebrik etmek fırsatını buluyorum. (Alkışlar) Gelecek senelerin imtihanlarında gelecek senelerin neticeleri ve siz de örnek olarak diğer bir çok mektepler ve müesseselerin neticeleri daha iyi ve daha bahtiyar olsun.

Temennimiz budur. Arkadaşlar bir kelime ile mezunlarımıza muvaffakiyetler dilerim. Dikkatle ne kadar ilerlersek daima sayısız ihtiyaçları temin etmek vaziyetinde kendimizi bulacağımız için genç arkadaşları bekliyen sayısız ihtiyaçları onların elinde düzeltmek bizim için bahtiyarlık hislerinin en yükseğidir. Tekrar ediyorum ki, yapılmakta olan bir vatanın yapısına iştirak etmek ve onu mamur ve en yüksek bir mevcudiyet haline getiren neslin efradından olmak mezun arkadaşlarımıza bahtiyarlık olacaktır. (Sürekli alkışlar).

Tayinler

VALİLER

Kararname No. 15281

1 okat valiliğine, vekâleten idare etmekte olan Recai Beyin tayini, Dahiliye Vekilliğinin 7/10/933 tarih ve 8303 sayılı tezkeresi üzerine icra Vekilleri Heyetinin 12/11/933 tarihli toplantısında kabul olunmuştur.

12/11/933

..... 1514

Kararname No. 15301

13/11/933 tarih ve 15 300 sayılı kararnameye zeyildir.

Tekaüde sevkolunan Malatya valisi Tevfik Beyin yerine Balıkesir valisi İbrahim Etem Beyin tayini; Dahiliye Vekilliğinin 13/11/933 tarih ve 9243 sayılı tezkeresi üzerine İcra Vekilleri Heyetinin 13/11/933 toplantısında kabul olunmuştur.

13/11/933

**Tekaüde sevkedilenler ve Vekâlet
emrine alınanlar**

VALİLER

Kararname No. 15300

Malatya valisi Tevfik Beyin 1851 sayılı kanuna tevfikân tekaüde şevki, Dahiliye Vekilliğinin 13/11/933 tarih ve 9241 sayılı tezkeresi üzerine icra Vekilleri Heyetinin 13/1 1/933 toplantısında kabul olunmuştur.

13/11/933

KAYMAKAMLAR

Kararname No. 10130

Görülen lüzumu İdarîye binaen Feke kaymakamı Hüseyin Ferit Beyin Vekâlet emrine alınması tensip edilmiştir.

Bu kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili memurdur.

9/11/933

..... 1515

Kararname No. 10144

Görülen lüzumu idariye binaen Hekimhan kaymakamı Halil Rıfat Beyin Vekâlet emrine alınması tensip edilmiştir.

Bu kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili memurdur.

15/11/933

**Vilâyetlerin inzibat komisyonları
kararları**

BOLU

Bir düğünde davul çalmak suretile memuriyet şeref ve haysiyeti muhil harekette bulunan Yığılca nahiyesi müdürü Baki Bey tevbihle cezalandırılmıştır.

ELÂZİZ

Vazifesinde lâkaydi gösteren Şavan nahiyesi müdürü Tevfik Fıkret Beyle posta işlerini geçiktiren vilâyet evrak memuru Ömer ve müvezzi Mustafa Efendiler ihtarla ve kendisiy havale edilen gizli bir işi arkadaşlarına haber veren vilâyet mektubî kalemi ikinci kâtibi Zülküfül Efendi bir haftalık maaşının kesilmesi suretiyle cezalandırılmışlardır,

İSPARTA

Vazifesini ihmal eden Cebel nahiyesi müdürü Mustafa Hulusi Bey Eğridir kaymakamlığınca ihtarla cezalandırılmıştır.

MARDİN

Derik kazası tahrirat kâtibi Ahmet, Nusaybin tahrirat kâtibi Halil, Kızıltepe tahrirat kâtibi Ahm,et Efendilerin mecburî tahvillerine karar verilmiştir.

URFA

Telefon malzemesi celbi için postaya yetiştirilmesi icap eden paranın postaya tevdiini geçiktirfen vilâyet hususî muhasebe mutemet ve tahsil memuru Aptürrahman Efendi ihtarla cezalandırılmıştır.

Takdirname alan merkezden mansup memurlar TEŞRİİSÂNİ 933 AYI İÇİNDE

VALİLER

Ankara valisi Nevzat Bey Cümhuriyetimizin onuncu yıl
İstanbul valisi Muhittin Bey dönümü münasebetile yapılan
tezahürat esnasında asayiş ve
intizamın korunmasında ve
sair hususatta gösterdikleri bü-
yük alâka, dikkat ve intizam-
dan dolayı Heyeti Vekilece
takdirname ile taltif edilmiş-
lerdir.

Muğla valisi Ömer Cevat Bey Ormanları yangından koruma
hususundaki mesaisinden do-
layı Ziraat Vekâletince tak-
dirname ile taltif edilmiştir.

Muş valisi Mithat Bey Nizamsız ekilen 19370 kilo tü-
tünü söküp yok etmek husu-
sunda şahsan gösterdiği has-
sasiyet ve yardımdan dolayı
Gümrük ve inhisarlar Vekâ-
letince takdirname ile taltif
edilmiştir.

VALİ MUAVİNİ

Ankara vali muavini Salâhat- Cümhuriyetimizin onuncu yıl
tin Bey dönümü bayramını kutlulama

komitesi emrinde sarfettikleri
mesai ve gayretinden dolayı
vilâyetçe takdir edilmiştir.

Mektupçular:

Ankara vilâyet mektupçusu Cümhuriyetimizin onuncu yıl
Kâzım Bey dönümü bayramını kutlulama
komitesi emrinde sarfettikleri
mesai ve gayretinden dolayı
vilâyetçe takdir edilmiştir.

Kaymakamlar:

Solhan kaymakamı Raşit Bey Vazifesinde gösterdiği mesai-
den dolayı vilâyetçe takdirna-
me ile taltif edilmiştir.

Malazgirt kaymakamı Emin Asayışı tehdit eden Fakı Goro
Hayri Bey oğulları çetesinin istimanına
gayretinden dolayı vilâyetçe
takdir edilmiştir.

Menemen kaymakamı Nihat Mektep işlerindeki hizmetin-
den dolayı takdirname ile tal-
tif edilmiştir.

Akçadağ kaymakamı AhmetMeşhut olan gayret ve faali-
yetinden dolayı vilâyetçe tak-
dirname ile taltif edilmiştir.

Çeşme kaymakamı Cemil Bey Kiliste kaymakam iken eşki-
yaların takibinde muvaffaki-
yet göstermiş olmasından do-
layı Gazi Antep vilâyetinden
kendisine takdirname veril-
miştir.

Kanunlar

2331 sayılı kanun 1701 sayılı tütün inhisar kanununun 33 üncü maddesinin sonuna bir fıkra eklenmesi hakkında olup 25/ Teşrinisani/ 933 tarih ve 2561 sayılı resmî gazetede münderiçtir.

2332 sayılı kanun Posta, Telgraf, Telefon Umum Müdürlüğü 1933 malî senesi bütçesinde münakale yapılmasına dair olup resmî gazetenin 25/ Teşrinisani/ 933 tarih ve 2561 sayılı nüshasında münderiçtir.

2333 sayılı kanun İstatistik Umum Müdürlüğünün 933 malî senesi bütçesinde münakale yapılması hakkında olup resmî gazetenin 25 Teşrinisani 933 tarih ve 2561 sayılı nüshasında münderiçtir.

2334 sayılı kanun Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğünün 1933 malî senesi bütçesinde münakale yapılmasına dair olup resmî gazetenin 25 Teşrinisani/ 933 tarih ve 2561 sayılı nüshasında münderiçtir.

2335 sayılı kanun Türkiye Cümhuriyeti ile Yunanistan hükümeti arasında aktolunan ikamet, ticaret ve seyri- sefain mukavelenamesinin tastiki hakkındaki 9 Mart 931 tarih ve 1 758 sayılı kanuna müzeyyel olup resmî gazetenin 25 Teşrinisani 933 tarih ve 2561 sayılı nüshasında münderiçtir.

2336 sayılı kanun 1933 malî seensi muvazenei umumiye kanununa mörbüt bütçelerde bazı tadilât yapılmasına dair olup resmî gazetenin 25 Teşrinisani 933 tarih ve 2561 sayılı nüshasın cîja münderiçtir.

2337 sayılı kanun İstanbul Üniversitesi için 1,426,374 liralık istikraz aktine veya hesabı carî açtırıl maşıma dair o- lup resmî gazetenin 28 Teşrinisani 1933 tarih ve 2564 sayılı nüshasında münderiçtir.

T. B. M. M. kararları

Askerî Memurlar Kanununun dördüncü ve beşinci maddelerinin tefsirine mahal olmadığı hakkında

Karar No. 786

Askerî memur olmak için 1455 numaralı kanunun dördüncü maddesinde yazılı şartlardan biri ihtiyat zabiti olmuş bulunmaktır. Aynı zamanda beşinci maddesinde yazılı yüksek mekteplerden mezun olanlar 1076 sayılı 9 Temmuz 1927 denberi hükmü cari olan (İhtiyat zabitleri ve İhtiyat askerî memurları) kanununa tevfikân ihtiyat zabiti olmakla mükelleftirler. Bunlardan ihtiyat zabiti olmayanların askeri memur sınıfına alınmamaları ordunun < siplininin muhafazası noktasından çok müfittir. Ehemmiyeti derkâr olan bu noka diğer askeri kanunlarımızda daima göz önünde tutulmuştur. Askerî memuriyet için (İhtiyat zabiti) olmak esas bulunmakla beraber 1455 numaralı kanunun 4 ve 5 inci maddelerinde zikredilen ehliyet ve tahsil dereceleri de askeri memurları sınıflarında işgal edilecek sınıfların tayininde müessirdir ki bu da mezkûr maddelerde sarahaten izah edilmiştir. Bu itibarla Milli Müdafaa Vekâletinin bu baptaki tatbikat şekli kanun hükümlerine uygun ve mevzuublahis kanun maddeleri de zatı meseleyi tamamen ifade etmiş olduğundan keyfiyetin başkaca tefsirine lüzum görülmediğine karar verilmiştir.

26/10/1933

Ordu, Bahriye ve jandarma zabitan ve memurini hakkındalrı 912 n um! ar alı kanunun tefsirine mahal olmadığı hakkında.

Karar No. 787

Ordu, bahriye ve jandarma zabitan ve memurini hak- kındaki 912 numaralı kanunun 3 üncü maddesinde zikre-

..... 1520

dilen hakların, aynı kanunun 14 üncü maddesinin son fıkrasında «ancak malî ahkâmının tatbiki 1927 senei mâliyesinden itibaren cereyana bışlar» denmesine ve şark kıdem zamları da malî ahkâmdan bulunmasına binaen, mez- kûlr zamların, kanunun sarahati veçhile, yukarıda yazılı tarihten hesap edilmesi lâzım geleceğine ve meselenin tefsire tahammülü olmadığına karar verilmiştir.

26/10/1933

TEFSİRLER

Maasatın tevhit ve teadülü hakkındaki 1452 numaralı kanunun 7 inci maddesinin son fıkrasının tefsiri

Tefsir No. 192

Fevkalâde ehemmiyette siyasi sebepler veya İdarî zaruretlar ve yahut meslekî ihtisaslara mebni B ve C serilerindeki her dereceye de İcra Vekilleri Heyeti kararile bida- yeten alınmış olan memurların dereceler arasında geçmesi meşrut olan muayyen müddetleri beklemeksizin ve fakat bidayeten tayin olunduğu memuriyete ait terfi müddetini doldurmuş olmak şartile yukarı dereceye terfi ettirilebilmesi, ancak terfi ettirilecek memurun yeni vazifesinde de, yukarıda yazılı şartların tahakkuku ile ve yine icra Vekilleri Heyeti kararile olabilir.

26/10/1933

1 Haziran 1929 tarih ve 1464 sayılı kanunun 1 inci maddesinin tefsiri

Tefsir No. 193

1464 sayılı kanunun birinci maddesinde yazılı altı se-

..... 1521

neyi tamamlamak hizmetle meşruttur. Bu müddet fasıllı hizmet müddetlerine de şamildir.

18/11/1933

İcra Vekilleri Heyeti kararnameleri

Kararname No. 15232

2225 sayılı kanuna ve Vilâyet idaresi kanununun 58 inci maddesine göre İstanbul ve Ankara vilâyetlerinde üçer azadan mürekkep olmak üzere birer idare hıeyeti kurulmasına ve bu heyetlejrine vazifelerine dair Dahiliye Vekâletince teklif ve Vekillerin mütaleariamelerine göre tadill edilmiş olan ilişik talimatnamenin mer iyete konulması; icra Vekilleri Heyetince 5/1 1/1933 te kabul olunmuştur.

5/11/1933

Ankara ve İstanbul Vilâyetleri İdare Heyetleri hakkında talimatname

Madde 1 — 2225 sayılı kanuna ve Vilâyet İdaresi Kanununun 58 inci maddesine göre, işi çok olan Ankara ve İstanbul vilâyetlerinde üçer azadan müteşekkil olmak üzere birer idare Heyeti tesis edilmiştir.

Madde 2 — Bu İdare Heyetleri valinin veya muavi ninin ve bunların mazereti halinde azadan en kıdemlisinin reisliği altında muayyen günlerde toplanır. Heyetin toplanma günlerini tayin valiye aittir.

(İdare Heyetinin vazifelen)

Madde 3 — Muhtelif kanun ve nizamlairla İdare Heyetlerine verilen vazifeler idari ve kazaî olmak üzere ikiye ayrılır.

..... 1522

Kanım ve nizamnamelerle heyete verilen vazifelerden, gayri olarak vali tarafından her hangi bir mesele hakkında vukubulan talep üzerine ittihaz olunan kararlar istişaridir. İdare Heyetleri istişarî mahiyette beyan edecekleri mütaleadan mes'ûî değildir. Heyetin bu kabil kabar ve mütalealarının icrasında vali muhayyerdur.

Madde 4 — İdarî vazifeler:

A - 24 Teşrinisani 1293 tarihli menafii umumiye için; istimlâk kacraynamesinin ikinci maddesi mucibince vilâyete mahsus olarak icra olunacak imalât ve inşaatın menafii umumiye için olduğuna,

B - Hayvan sayım defterinin tasdikile tahakkuk ettirilen sayım resmine vukubulan itirazlara,

C - Çarşı ve mahalleler bekçilerinin sureti intihabı ile bunlara verilecek ücretin tayini miktarına, talrız tevzi, cibayet ve tediyesine,

D - 12 Temmuz 1341 tarihli İcra Vekilleri Heyeti kararı mucibince ziraat ve arazi erbabından beş sene ve beş seneye kadar hapis cez'ası ile mahkûm olanların muayyen müddet zarfında cezalarının tecili ve mahpusların muayyen bir zamanda tahliyeleri için zeriyat, nad'as ve hasat aylarının tesbitine,

E _ Cemi ianat nizamnamesinin 11, 12 ve 13 üncü maddelerine tevfiakan devlet, vilâyet ve belediyelere ait bir işin vücade gelmesi için ahali tarafından iane itası arzu e- dildiği takdirde ne iş için ne miktar ianeye lüzum olduğuna; ve ianenin ne kadalr masrafla tahsil olunacağına,

F _ Vilâyet İdaresi kanununun ikinci maddesi mucibince kaza teşkili, kaldırılması veya bir kazanın bir vilâyetten başka bir vilâyete bağlanması, vilâyet ve kaza merkez sınırlarının değiştirilmesi, nahiye teşkili veya kaldırılması veya bunların merkez ve sınırlarının değiştirilmesi, bir kazadan başka hik kazaya bağlanması hususlarına,

G _ Köy kanunu mucibince köy sınırlarının tetkik ve tasdikina,

H - Belediye kanununun 3-11 inci maddelerine tevfiakan belediye sınırlarının tasdikina, sınır ihtilâflarının halline, belde veya belde akşamının ayrılma(sına ve başka par-

çaların belde ile birleştirilmesine, mahalleler ihdas ve ilgasına, isimlerde hudutlarının tayinine, belde isimlerinin değiştirilmesine, belediye şaibeleri teşkiline, bir veya bir kaç köy' veya mahallenin birleştirilerek belediyre idaresi tesis etmesine,

Belediye kanununun 15 inci maddesinin 43 üncü fıkrası mucibince belediyece havayici zaruriyeye konacak narhların tasdikına, belediye kanununun 73 ve 74 üncü maddelerine göre belediye meclisi mukarreratma vaki itirazın tetkikiyle tasdik veya iptaline, 87 ve 97 inci maddelere göre belediye reisi ile encümen ve meclis anasındaki ihtilâfların tetkiki ile bir karara bağlanmasına,

İ - Arazii mevattain ihya edilen gayri menkul emvale takdir edilen bedeli misillerin muvafık bulunup bulunmadığının tetkik ve tasdikına,

J - 1341 senesi ev'kaE bütçe kanununun yedinci maddesi mucibince beş yüz liraya kadar sarfiyatın icrasına,

1926 senesi evkaf bütçe kanununun altıncı maddesi mucibince mevkilerine ve temin ettikleri menfaata nazaran ipkalarının lüzum görülmiyen icarei vahideli akarat ve arazi ve sairenin diğer bir akar ve arazi ve saire ile aynen değiştirilmesine,

K - Dairelejrden gönderilen muhtelif cetvellerin tetkik ve tasdikına,

Bunlardan ve muhtelif kanun, nizamname ve talimatnamelerle idare heyetlerine verilmiş olan vazifelerden başka: L - Vergi borcundan dolayı ve her hangi bir sebeple tahsili emval kanununla göre haczedilip satılacak gayri menkul malların satışlarının ifasına,

Muhasebei Umumiye kanununun 44 üncü maddesine göre muhasibin sun'u taksirinden mütevellit olmıyarak beş seme zarfında tahsil olunmaması ve tahsili imkânsız bulunması ha sebil e Büyük Millet Meclisince kaydı terkin edilecek varidat bakiyesi hakkında tetkikat icrasına,

Av derileri için ticaret odaları ve belediyelerce verilecek fiata karşı vaki olacak itirazlara,

22 Nisan 1340 tarih ve 504 sayılı kanunun yedinci ve orman talimatnamesinin 13 üncü maddelerinde yazılı

..... 1524

tarifelerin tanzimine, 1837 sayılı bina vergisi kanununun» tatbikine ait nizamnamenin,

1 - Üçüncü maddesinin dokuzuncu fıkrasında yazılı muaf binaların menafii umumiye için vücade getirilmiş olup olmadığının tayinine,

2 - Beşinci maddesinin sekizinci fıkrasında yazılı muafiyetlerin tesbitine,

3 — 47 inci madde mucibince mevzî tadilât icrasına,

M - 1833 sayılı arazi vergisi kanununun tatbikine ait nizamnamenin,

1 - 21 inci maddesinde yazılı zaiyat hakkında heyeti mahsusaca verilecek raporların tasdikine,

2- 22 inci maddesinde yazılı arıza hakkında heyet tarafından verilecek raporun tasdikine,

3 - 29 ve 30 uncu maddeler mucibine tadilât icrasını müstelzim sebeplerin tekevvün ve tekemmül etmiş olup olmadığına,

4 - Dördüncü muvakkat maddesinin B fıkrasına göre alınacak vergilerin mahalle ve köylere taksim ve terfikine,

N - Emvali devletin füzulen işgalinden dolayı gayri, menkullere takdir olunacak ücreti misliyenin takdirine, müteallik işleri tetkik ve karara bağlamaktır.

Madde 5 — Kazaî vazifeler:

A - Memurin Muhakemat Kanununa tevfikân maznun memurlar hakkında lüzum veya men'i muhakeme kararı vermejk,

B - Vilâyet Ida'resi kanununun 63 üncü maddesi mucibince iptal davalarına bakmak,

C - Vilâyet idaresi kanununun 66 inci maddesi mucibince itirazları tetkik etmek,

D - Vilâyet idaresi kanununun 68 inci maddesi mucibince para cezası hükmetmek,

E - Askerlik mükellefiyeti İdanunu mucibince para cezası hükmetmek,

Madde 6 — İstışarî kararlar:

Vali, Dahiliye memurları kanununun 27 inci madde-

sine göre kanun ve nizamnamelerde sarahat olmıyan ve hakkında hususî emir bulunmıyan meselelerde mafevkten sormak imkânı olmadığı takdirde hu hususta bir karar almak ve Memuîr Kanununun 51 inci maddesine göre altı saatten sekiz saate kadar değışen vilâyet memurlarının çalışma müddetini mevsime göre tayin etmek gibi salâhiyetlerin kullanılmasında lüzum görüldüğü takdirde İdare Heyetinin mütaleasını alabilir. İdare Heyetlerinin, Valinin buna benzer meseleler hakkındaki talebi üzerine ittihaz edeceği kararlar da istişarîdir.

Madde 7 — Vilâyet idaresi kanununun 63 üncü maddesi mucibince İdarî davaların bakılmasında İdarî davaya esas olan kararı ittihaz eden daire âmiri, tarafından bir olarak davet ve istima edilir.

Madde 8 — Kaza idare heyetlerinin ka(rar)la(rı), Vilâyet idaresi kanununun 66 inci maddesi hükmü dairesinde, bu idare heyetleri tarafından ikinci derecede tetkik edileceği gibi aynı madde hükmüne tevfikân bu idare heyetlerinin kararları da Şûrayı Devlette ikinci derecede tetkik ve aynı zamanda Askerlik Mükellefiyeti kanununun 103 üncü maddesi hükmü bu idare heyetleri kararları için de tatbik olunur.

Madde 9 — İcra heyetlerinde idare şube reisleri kendi dairelerine ait İdarî ve istişarî işlerin müzakeresinde aza sıfatile davet olunarak o iş hakkında lâzım gelen izahatı verirler ve reye iştirak ederler. Kendi şubelerine ait hususâtın müzakeresine iştirak eden idare şube reisleri, karâlıarı teadül kanunundaki derecelerine göre imza ederler.

Madde 10 — Askerlik Mükellefiyeti Kanununun idare heyetlerine tahmil ettiği işler askerlik şube reislerinin huzuru ile tetkik ederler. Şube reisleri verilen kararlara teadül kanunundaki derecelerine göre imza koyarlar.

Madde 11 — İdare heyetlerinin İdarî ve istişarî müzakereleri mürettep azanın yarısından bir fazla hazır bulunmadıkça, kazaî müzakereleri de muayyen heyetin yarısından fazlası mevcut olmadıkça açılamaz. İdarî ve kazaî kararlarda reyler beraber olursa reinin bulunduğu taraf ekseriyeti haizdir.

..... 1526

Madde 12 — Vilâyet idare heyeti kalemî bu teşkilata bağlıdır.

Madde 13 — İdare heyeti azalan diğer memurlar gibi hergün çalışma saatlerinde muntazaman vazifeleri başında bulunmağa mecburdurlar.

Kararname No. 15145

2301 sayılı kanun mucibince teşkil edilmiş olan Belediyeler Bankası Umum Müdürlüğüne Muhasebe Müdürü İsa Beyin tayini, Dahiliye Vekilliğinin 18/10/1933 tarih ve 513/190 sayılı tezkeresi üzerine İcra Vekilleri Heyetince 22 10/1933 te kabul olunmuştur.

22/10/1933

Kararname No. 15146

2301 sayılı kanun mucibince teşkil edilmiş olan Belediyeler Bankası İdare Meclisi Reisliğine Salih Vahit ve aza- ıklarına Hüseyin Kadri, Nusrat ve Sami Beylerin tayinleri, Dahiliye Vekilliğinin 22/10/1933 tarih ve 513/144 sayılı tezkeresi üzerine İcra Vekilleri Heyetince 23/10 1933 te kabul olunmuştur.

23/10/1933

Kararname No. 15306

Dahiliye ve Hariciye Vekilliklerinden yazılan 30/ S 0/ 933 ve 12/11/933 tarihli tezkerelerde; Cumhuriyet bayramının onurcu yıldönümü münafsebetile yapılan tezahürat esnasında asayiş ve intizamın korunmasında ve bilhassa bayram günleri sırasında memleketimizi ziyaret eden muhtelif devlet ricalinin ağır lambasında gösterdikleri yüksek

..... 1527

alâka, dikkat ve intizamından dolayı Ankara valisi Nevzat ve İstanbul valisi Muhittin Beyefendilerle Emniyet müdürleri Salih ve Fehmi Beylerin takdirname ile ve İzmir, Bursa, Çanakkale valilerine de teşekkür edilmek suretile tal-tifleri teklif edilmiştir.

Bu is İcra Vekilleri Heyetinin 12/1 1/933 toplantısında görüşülerek gerek Cümhuriyet bayramının kutulama şenliklerinin intizam dairesinde geçirilmesine ve gerek o günlerde memleketimizi ve şehirlirimizi ziyaret eden ecnebi memleket ricalinin konuklama ve ağırlanması gösterdikleri alâka ve dikkatten dolayı,

1 — Ankara valisi Nevzat ve İstanbul valisi Muhittin Beyefendilerle Ankara Emniyet müdürü Salih ve İstanbul Emniyet müdürü Fehmi Beylerin takdirname ile taltiflefi.

2 — Aynı suretle gösterdikleri alâkadan dolayı İzmir, Bursa, Çanakkale valilerine teşekkür edilmesi,

3 — Onuncu yıl bayramı sebebile gösterdikleri dikkat ve alâkadan dolayı büyük idare âmirlerde jandarma ve polis âmir ve memurlarının takdir edilmesi kararlaştırılmıştır.

12/11/933

Kararname No. 15264

Umumî Hıfzıssıhha Kanununun 128 inci maddesine göre Sıhhat ve İctimaî Muavenet ve Dahiliye Vekilliklerince müşteireken hazırlanıp Şûrayı Devlet Tanzimat dairesile heyeti umumiyesi tarafından tetkik edilerek tadilen kabul ve Şûrayı Devlet Reisliğinin 14/8/1933 tarih ve 12452 sayılı tezkeresile tevdi olunan (Fuhuşla ve fuhuş yüzünden bulaşan zührevî hastalıklarla mücadele nizamnamesi) nin ilişik şekilde mer iyete konulması; İcra Vekilleri Heyetinin 12/11/1933 toplantısında kabul olunmuştur.

12/11/1933

..... 1528

**FUHUŞLA VE FUHUŞ YÜZÜNDEN BULAŞAN
ZÜHREVÎ HASTALIKLARLA MÜCADELE
NİZAMNAMESİ**

BİRİNCİ KISIM

Teşkilât

Komisyonlar:

Madde 1 — Fuhuş sebeble bulaşan zührevî hastalıkların yayılmasına mani olmak ve bu yüzden âmmeye intizamının bozulmamasını temin ve fuhuşu murakabe eylemek ü- zere biri (Zührevî hastalıklar ve Fuhuşla mücadele komisyonları) ve diğeri (Zührevî hastalıklar ve Fuhuşla mübadele komisyonlarına yardım heyetleri) olarak iki teşekkül yapılmıştır.

**Zührevî hastalıklar ve Fuhuşla mücadele
komisyonları**

Teşkil şartları:

Madde 2 — Bir mahalde, (Zührevî hastalıklar ve fuhuşla mücadele komisyonu) yapmak için aşağıdaki şartların bulunması lâzımdır:

A - Bu nizamnamedeki sıhî kayıtların ve şartların tamamilen tatbikine elverişli müesseselere malik olmak veya bu müesseselerin teşkiline imkân bulunmak.

B - Polis teşkilâtı mevcut olmak.

C - Belediye teşkilâtı mevcut olmak.

Madde 3 — Müteaddit kazalardan mürekkep idarî teşkilâtı olan ve fakat vaziyeti ve muamelâtı itibarile bir küle halinde bulunan şehirlerde zührevî hastalıklar mücadele komisyonunun her kazada teşkili mecburî olmayıp vilâyet makamının tensibile işin şekline göre bir veya bir kaç komisyon teşkili ile iktifa olunabilir.

Komisyonun vazifesi:

Madde 4 — Komisyonların vazifesi fuhuştan bulaşanı

zihihrevî hastalıkların yayılmasına karşı gelmek için icap e- den tedbirleri almak, zührevî hastalıkların ve fuhuşun mazarratlarını ve yayılmasını men'e dair mevcut kanunlar ve nizamların iyice tatbik edilip edilmediğine bakmak ve teşkilâtın hesabatını murakabe etmektir.

Komisyonun kısımları:

Madde 5 — Zührevî hastalıklar ve fuhuşla mücadele komisyonları, idare, sıhhat ve icra işlerde alâkadar olmak üzere üç kısma ayrılır.

İdare kısmı:

Madde 6 — idare kısmı, vilâyetlerde Sıhhat ve İçtimâî Muavenet Müdürü, en yüksek polis âmiri, belediye tarafından memur edilecek bir tabip veya diğer bir memur ve zührevî hastalıklar muayene baştabip veya tabibi, mevcutsa ahlâk zabıtası şefi veya memurlarından biri ile teşekkül eder. Bu komisyonun içtimâî Muavenet Müdürü riyaset eder.

Kazalarda bu heyet. Hükümet veya Belediye tabibi, mevcut olduğu takdirde zührevî hastalıklar muayene tabibi, belediyece münthap bir memur, mahallin en yüksek polis âmiri ve eğer mevcutsa ahlâk zabıtası vazifesile mükellef bir memurdan teşekkül edip Hükümet veya Belediye tabibinin riyaseti altında toplanır.

Sıhhat kısmı:

Madde 7 — Sıhhat kısmı, umumî kadınların sıhhi muayenesi ve umumî evlerin sıhhi teftişi ve hastalıkların tedavisi için yettiği kadrlar tabip, hasta bakıcı, lüzumu halinde kâtip Ve hademedden ibarettir.

Muayene tabipleri çok olan şehirlerde bir Baştabiplik ihdas olunur ve sıhhi teşkilâtın idaresi kendisine tevdi edilir.

Muayene işi az olan mahallerde Hükümet veya Belediye tabipleri münavebe ile bu işi ifa ederler. Sıhhi kısmın vazifelerinden ve muayene ve tedavi ve koruma işlerinin.

..... 1530

icrasından müteselsilen muayene memuru tabipler, baştabipler ve Sıhhat ve İctimai Muavenet Müdürleri mes'uldürler.

İcra kısmı:

Madde 8 — İcra kısmı, umumî kadınların ve umumî evlerin tesbit ve tescili, gizli fahişeler ve fuhuş yerleri ve ir- mumî evlerin meydana çıkarılması, muayenesine lüzum görülen şahısların getirilmesi, kapanması icap eden mahallerin kapatılması ve Zührevî Hastalıklarla Mücadele Komisyonları tarafından itti haz olunan mukarreratın tatbik ve icrası için mahallin en yüksek polis âmirinin nezaret ve mes'uliyeti altında lüzumu kadar ahlâk zabıtası memuru veya sivil polisle kâtip ve dosya memurlarından ibarettir.

Mahallin bütün zabıta memurları lüzum görüldükçe bu işe müteallik icraî muameleleri yapmakla mükelleftirler.

Komisyon içtimaları:

Madde 9 — Komisyon en az haftada bir defa ve reisin daveti ile toplanır. Kararlar ekseriyetle itti haz olunur ve Vilâyetlerde valinin, Kazalarda kaymakamların tasdikile tamam oluir.

Reylerin tesavisi halinde ihtilaflı mesele valinin veya kaymakamların tetkikine arz olunur. Valinin veya kaymakamın rey i inzimam ettiğ i tarafın fikri ekseriyete iktiran etmiş sayılır.

Kaza kaymakamları tarafından tasdik edilmeyen komisyon kararları üzerinde komisyonca İsrar edildiğ i takdirde mesele Vilâyete bildirilir. Ve valinin tebliğ i infaz olunur.

Valiler tarafından tasdik edilmeyen kararlar üzerinde komisyonca İsrar edildiğ i takdirde, vali tarafından, sebeplerinin beyanı ile keyfiyet Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâletine yazılır.

Komisyon kararları:

Madde 10 — Komisyonların kararları hususî bir def-

tere hulâsa olarak yazılıp he*r içtima nihayetinde aza tarafından imzalanır. Kararlar vali veya kaymakamın tasvibine iktiran edip tamam olduktan sonra imza sahipleri bu kararlardan icrası kendilerine ait kısımlar mevcut ise gelecek içtimaa kadair bunları yapm/akla ve yapmadıkları halde sebeplerini bildirmekle mükelleftirler.

Valinin komisyona karşı vazifeleri:

Madde 11 — Valiler, gerek vilâyet merkezlerinde ve gerek kazalarda zührevî hastalıklarla mücadele komisyonunun teşekkülünü ve azadan bazılarının infikâki halinde bu nizamnameye tevfikân tamamlanmasını temin ve komisyonun muntazam toplanmasını ve azanın devamını ve işin intizam ile cereyanını murakabe ile mükelleftirler.

Kaymakamlar kendi kazaları dahilinde bu komisyonların murakabesi hususunda valilerin haiz oldukları salâhiyeti istimal ederler.

Zührevî hastalıklar ve Fuhuşla mücadele Komisyonlarına yardım heyetleri

Yardım heyetlerinin teşkil şHfıtân:

Madde 12 — İkinci maddede yazılı (Zührevî Hastalıklar ve buhuşla mücadele komisyonu) teşkiline imkân olmıyan kaza merkezlerinde en yakın komisyona bağlı olmak üzere kaymakamın riyasetinde en büyük zabıta âmirleri ve mevcutsa resmî ve hususî tabipten ve belediyeden müntehap bir zattan mürekkep (Zührevî hastalıklar ve Fuhuşla Mücadele komisyonlarıyla yardım heyeti) teşkil olunur.

Yardım heyetlerinin vazifeleri:

Madde 13 — Zührevî Hastalıklar ve Fuhuşla Mücadele Komisyonlarına yardım heyetlerinin vazifeleri aşağıda gösterilmiştir:

A - Mmtakalarında zührevî hastalık musabı olup olmadığını araştırmak veya bu hastalıklara musap olmak şüphesini verenleri tesbit eylemek.

..... 1532

B - Umumî kadın olarak tescili icap edecek kadın bulunup bulunmadığını tahkik etmek.

C - Namuslu kimseleri fuhuş ve ahlâksızlığa tahrik edenleri tesbit etmek.

D - Fuhuş için gizli yer temin edenleri tesbit etmek.

E - A, B bentlerindeki halleri en yakın zührevî hastalıklarla mücadele komisyonuna bildirmek, C ve D bentlerindeki hallerinde de resmî teşebbüsatta bulunmıh.

Talimatname:

Madde 14 — Onuncu ve on birinci maddelerde yazılı sıhhat ve icra kısımlarının ve on ikinci maddede yazılı zührevî hastalıklar ve fuhuşla mücadele komisyonu yardım heyetlerinin vazifelerini ne şekilde icja edecekleri Sıhhat ve İçtimâî Muavenet ve Dahiliye Vekâletleri tarafından tertip ve neşrolunacak bir talimatname ile tesbit olunur.

İKİNCİ KISIM

Tarifler

**Umumî kadmlar, umumî evler, birleşme yerleri,
tek basma fuhuş yapılan evler**

Umumî kadmlar:

Madde 15 — Kendilerini başkalarının cinsî zevkine, menfaat mukabilinde veya itiyadî bir surette, hasretmeyi san'at ittihaz eden ve bu suretle müteaddit Ürkeklerle münasebette bulunan kadınlara (Umumî kadın) denilir.

Umumî evler:

Madde 16 — Umumî kadınların bir arada oturup fuhuş yaptıkları veya bu maksat için toplandıkları yerlere (Umumî ev) ismi verilir.

Birleşme yerleri:

Madde 17 — Fuhuş maksadile muhtelif kimselere

muvakkat zamanlar için açık bulundurulan kapalı yerlere (Birleşme yerleri) denilir.

Tek basma fuhuş yapılan evler:

Madde 18 — Fuhuşu tek başına yapan kadınların ikametgâh ittihaz ve içinde fuhuş icrasını itiylat ettikleri yerlere (tek basma fuhuş yapılan ev) denir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Umumî kadınların tesbit, muayene ve tedavileri, umumi evlerin açılma şartları ve işletenlerin mükellefiyeti – birleşme yerlerinin açılma şartları ve işletenlerin mükellefiyeti _ tek başına fuhuş evlerinin açılma, şartları ve işletenlerin mükellefiyeti - umumî evler, birleşme yerleri ve tek başına fuhuş yapılan evler hakkındaki müsterek hükümler – cezalar

Umumî kadınların tesbit, Muayene ve tedavileri

Tesbit - tescil - muayene - tedavi _ fuhuş yapan hastalıklı kadınlar ve bunlara müsaade edenler hakkındaki cezaî hükümler- umumî kadınların riayete mecbur olduğu umumî hükümler

Tesbit:

Madde 19 — Mükerreren ve müteaddit erkeklerle münagebatta bulunması dolayısıyla bir kadının fuhuşu san. "at ittihaz ettiğinden şüphe edilir ve hakkında gizli ve inceden inceye ytapılan tahkikat ve elde edilen müsbet de., liller kendisinin on birinci maddede yazılı umumî kadınlar vasıflarını haiz olduğu meydana çıkarılırsa evvelâ bu kadını fuhşa sürükliyen sebpeler komisyonca tetkik edilir ve kendisinin tekrar namuskâr bir hayata avdetini temin edecek tedbirler düşünülür. Bu tedbirlerin faide vermediği hallerde bu kadın, hakkında umumî kadınlar için carî olan hükümler tatbik olunur.

..... 1534

Bu kadın hakkında bu hükümlerin tatbiki behemehal komisyon kararına iktiran etmelidir.

Tescil:

Madde 20 — Komisyonca bir kadının umumî kadın olarak tescili için atideki şartların tahakkuku lâzımdır:

A - Fuhuşu kendisine san'at itti haz etmek veya fuhşu kendisine san'at itti haz ettiği ve bu hayattan vazgeçiril- mesine imkân olmadığı 19 uncu madde mucibince komisyon tarafından tesbit edilmiş bulunmak.

B - 1 8 yaşını ikmal etmiş olmak.

C - Ecnebi tabiiyetinde bulunmamak.

D - Tabiiyetsiz olmamak.

Madde 21 — Umumî kadın olarak tescili icap edece ği komisyon tarafından on dokuzuncu madde mucibince yapılan tetkikat ile anlaşılan kadınların her biri için bir sicil kartonu tertip edilip numaralanır ve bu kartona kadınların bir fotoğrafı yapıştırılıp isimleri, yaşları, doğdukları ve ikamet ettikleri ve fuhuş icra ettikleri yerler kaydolunur.

Bu kartonlar, komisyonca tensip olunacak mahald/ saklanır.

Kadınların nüfus hüviyet cüzdanları da makbuz mukabilinde alınarak kartona raptedir. Bu suretle kaydedilen umumî kadınların ellerine sicil kartonunun numarasını havi ve merbut nümune veçhile bir hüviyet cüzdanı verilir. Bu hüviyet cüzdanında, sahibinin kim olduğunu gösteren malûmattan başka sicil kartonundaki fotoğrafının aynı bir resmi ve senenin her ayına mahsus birer sahife üzerinde haftada iki defa yapılacak muayenelerin işaretine mahsus haneleri ihtiva eden bir kısım bulunur. Bu cüzdanlar her sene değiştirilir.

Muayene:

Madde 22 — Tescil edilmiş olan hütün umumî kadınlar, kendilerini resmî veya hususî bir tabibe haftada iki defa muayene ettirmeğe mecburdurlar.

Resmî muayene:

Madde 23 — Resmî muayeneyi kabul etmiş olan bütün umumî kadınlar zührevî hastalıklatr tabibi tarafından bu gibi muayeneler için tahsis olunan mahalde muayene e- dilirler. Muayene neticesi defterine kaydedileceği gibi kadınların hüviyet cüzdanlarına da işaret olunur.

Hususî muayene:

Madde 24 — Umumî kadınların isterlerse yirmi ikinci maddede zikredilen muayeneyi zührevî hastalıklar mütehassısı olduğuna dair vesikayı haiz hususî bir tabibe de yaptırabilirler.

Resmî zührevî hastalıklar müayene tabibi hususî tabibe muayene edilmesini arzu eden kadını resmî bir tezkere ile kadının talep ve arzu eylediği bir tabibe gönderir. Hususî tabip dahi bu nizamname ile tayin edilen şartlar dairesinde kadının muayenesini deruhte eylediğini ve ne kadar zamanlık bir müddet için bu muayenelerin icrasını üzerine aldığını cevaben bildirir. Cevabî tezkerelerin bir nüshası resmî tabiplikte saklanır diğer nüshası kadının hüviyet cüzdanına raptolunarak daima cüzdanla beraber taşınır.

Bu rmiayenelerin icrasını üzerine alan hususî tabip, evvelce bildirdiği muayene müddeti bittiği zaman keyfiyeti hemen muayene tabipliğine bildirmeğe mecburdur.

Eğer yeni taahhüt vaki olmamış ise kadının resmî muayenelere gelmesi mecburîdir.

Umumî kadınların muayene ve tedavilerini deruhte eden hususî tabibin mahallî sıhhat makamlarınca musaddak bir imzası resmî muayene dairelerinde bulundurulur.

Madde 25 — Hususî tabipler tarafından yapılan muayenelerin neticeleri hususî tabip tarafından kadının hüviyet cüzdanındaki hanelere kayıt ve imza olunur.

Madde 26 — Hususî tabip muayene altında bulundurduğu umumî kadınlardan birinde Umumî Hıfzıssıhha kanununun 129 uncu maddesinde yazılı zührevî hastalıkların her türlü eşkâlini, Cüzam, Cerep, Empetigo, Entertrigo, Mü-

terekki verem veya Sıhhat ve İctimaî Muavenet Vekâletinin fennen lüzum göfreceği sair hastalıklardan birini gördüğü zaman o kadının hüviyetini aynı gün zarfında hastalığın teşhisini havi mulûmat ile birlikte yazı ile resmî muayene tabibine bildirir. Kadın zührevî hastalıklardan birine musap ise tabip kendisine Umumî Hıfzıssıhha kanununun 109 uncu maddesinde yazılı sıhhî vesaya varakasını verecek ve müptelâ olduğu hastalıktan şifa bulmadan san'at icra edemeyeceğini ve bu nizamname ile kanunun hükümlerini anlatacaktır.

Madde 27 — Gününde muayeneye gilmemiş olan kadını, hususî tabip aynı gün içinde ve zaman müsait değilse nihayet ertesi gün sabahleyin resmî muayene tabibine bildirmeğe mecburdur.

Madde 28 — Hususî tabipler tarafından muayene altında bulundurulan umumî kadınları resmî tiabip mesai saatlerinde, resmî muayene mahalline celbederek muayene edebilir.

Tedavi:

Madde 29 — Gerek resmî ve gerek hususî tabipler tarafından yapılan muayene neticesinde Umumî Hıfzıssıhha Kanununun 129 uncu maddesinde yazılı hastalıklardan bi- frile malûl olduğu görülen umumî kadınlar, kanunun bu maddesine tevfikân sanatlarının icrasından menedilerek haklarında aşağıda yazılı muamele ifia olunur:

A - Cüzam ve ilerlemiş verem hastalıkları icap eden muamelenin ifası zımnında mahallî Sıhhat ve İctimaî Muavenet Müdürlüğüne veya hükümet tabipliğine ihbar edilir.

B - Zührevî hastalıkların her türlü şekilleriyle Cerep., Empetigo ve Entertrigo hastalıklarına musap olanlar hastanede tedavi altına alınırlar.

Her iki halde de bu kadınların sanatlarını icrad menedildiği, Zührevî hastalıklarla mücadele teşkilâtının icra kısmına tahriren bildirilir.

Ayakta tedavi:

Madde 30 — 29 uncu madde mucibince san'atlarını icradan menedilen ve 29 uncu maddenin «B» fıkrası mucibince hastaneye şevki lâzım gelen kadınlar hastane mevcut olmadığı veya yer bulunmadığı takdirde resmî tabip tarafından ayakta tedavi edilirler.

Tedavi esnasında fuhuş icra ettiği sabit olan veya sabık ve hazır haline nazaran böyle bir şey yapacağından şüphe edilenlerin behemehal münasip bir mihalde tecridi îâzımgeñir.

Hastaneye sevk:

Madde 31 — Sarî devirde frengi arazı gösteren umumî kadınların behemehal bir hastanede sarî devre geçinenime kadar yatırılarak tedavisi lâzımdır. Bunun için icabında ve zaruret mevcut olduğu takdirde zührevî hastalık musaplarından sirayet tehlikesi en az olanlar çıkarılarak o- tuzuncu madde mucibince ayakta tedavi altına alınır ve sarî devre alâmetleri gösteren hastaya yer temin olunur. Belsoğukluğu ve yumuşak şankır olanlar sirayet tehlikesi geçinceye kadar tedavi olunurlar.

Tekrar san'at icrası:

Madde 32 — 29 uncu maddenin «13» fıkrasında zikredilen kadınlar şifa bulduktan sonra san'atlarını icra edebilirler. Frengi ile malûl olan kadınların san'atlarını 3'apa- bilmeleri için en az bir tedavi devresi geçirmiş olanları ve kadınlarda misli teamûlün menfî olması ve hiç bir serirî ânaz görülmemesi lâzımdır.

Lâboratuar bulunmayan mahallerde kadınların serumu alınarak en yakın resmî lâboratuarlardan birine, tahlil için gönderilir.

Tedavi mükellefiyetleri:

Madde 33 — Umumî kadınlardan kanlarında daima ve her türlü tedaviye rağmen müsbet misli teamûl bulunan veya tedavi devresine nazaran istirahat müddetinin hitamında

..... 1538

veya tedavi esnasında tedaviye gelmemekte ısrar edetnler ve 29 uncu maddenin «A» fıkrasında gösterilenler fuhuş icrasından kat'î surette menolunurlar. Bunlardan frengili kadınların kayıtları hükümet tabipliklerine ve mevcutsa frengi mücadele teşkilâtlarına devrolunarak tedavileri temin olunur.

Madde 34 — Otuz ikinci maddede zikredilen frengili kadınlardan şeriri arazi zail olanların muntazam ve müteakip tedavilerinin icrası için bunların hastaneye veya dispanserlerden birine devamı behemehal temin olunur.

Madde 35 — Muayene neticesinde hastalıklı zuhur e dip de kendilerini hususî surette tedavi ettirmek isteyen umumî kadınlardan tedaviye muntazaman devam edeceğine ve iyileşinceye kadar fuhuş yapmıyacağına itimat edilenlerin talepleri is'af olunur.

Madde 36 — Hususî surette tedavi isteyen kadınlar tedavi edilmesini arzu ettiği tabibin ismini bildirdikten sonra keyfiyet kadının hüviyet cüzdanına işaret edilir ve resmî bir tezkere ile tabibe gönderilir. Hususî tabip bu tezketeye resmî surette cevap vererek gönderilen hastanın nizamname ahkâmına tevfikan tedavisini taahhüt eylediğini bildirir ve bu tezkere hifzedilir.

Tedaviyi deruhte eden tabibin yirmi dördüncü maddede yazılı ihtisas şartlarını haiz olması ve imzasının sıhhat makamları tarafından tasdik edilmiş bulunması mecburîdir.

Madde 37 — Hususî surette tedavi altına alındığı halde iyileşmeden tedaviyi bırakan veya muntazaman gelmiyen umumî kadınları tedavi tabipleri derakap resmî muayene tabibine bildireceklerdir. Tedavi bittiği zaman tabip hastanın hüviyet cüzdanına şerh verecek ve keyfiyeti yine resmî bir tezkere ile muayene tabibine bildirecektir.

Resmî muayene tabipleri hususî tabipler tarafından tedavisi ikmal edilen hastaları mesai saatlerinde, resmî muayene mahalline celp ile muayene ve tedavi neticesini kontrol ederler.

Madde 38 — Bir şehir veya kasabada bu nizamnamenin yirmi dördüncü ve otuz besinci maddeleri hükümlerinin tatbik olunup olunmıyacağını tayin etmek zührevî hastalıklarla mücadele komisyonunun salâhiyeti cümlesinden olup

bu husus komisyonca tezekkür olunarak bir karar ittihaz olunur.

**Fuhuş icra eden hastalıklı kadınlar ve bunlara müsaade
edenler hakkındaki cezaî hükümler**

Hususî tabiplerin mükellefiyeti:

Madde 39 — Muayene etmeden muayenesini deruhte ettiği kadının cüzdanında kaydını yapan veya hastası tama, miyle iyileşmeden salim olduğunu bildiren tabipler hakkında Türk Ceza Kanununun 354 üncü maddesi mucibince takibat yapılacağı gibi ayrıca bu nizamnamenin 41 inci maddesine göre muamele yapılır.

Madde 40 — Hususî tabip tarafından tedavi edildiği esnada fuhuş icra ettiği sabit olan kadın hakkında 3 I inci madde mucibince muamele yapılarak behemehal bunların tecridi temin olunur.

Madde 41 — Bu nizamnamede tayin olunan mecburiyetlere riayet etmeyen veya hilâfına hareket eden hususî tabiplerin bir daha umumî kadınları muayene ve tedavi etmelerine müsaade edilmez.

Umumî kadınların riayete mecbur olduğu hükümler:

Madde 42 — Resmî veya hususî tabipler tarafından muayeneye tâbi tutulan tedavi altında bulunan bütün umumî kadınlar söylenen günler ve saatlerde muayeneye kendiliklerinden gelmeğe mecburdurlar.

Muayene ve tedavi günlerinde gelmiyen veya yirmi dört ve otuz beşinci maddeler mucibince verilen müsaadeden istifade ederken günlerinde muayene ve tedaviye gelmedikleri hususî tabibi tarafından ihbar olunan kadınlar zorla celp olunarak resmî tabip tarafından muayene veyahut otuzuncu madde mucibince cebrî tedavi ve tecride tâbi tutulurlar. Mükerrer defalar zorla celbine lüzum görülen kadınların mevcut umumî evlerden birine rabtı temin olunur.

Madde 43 — Umumî kadınlar, Zührevî Hastalıklarla mücadele teşkilâtı İcra kısmına bağlı memurlara talep üzerine hüviyet cüzdanlarını göstermeğe mecburdurlar. Memur-

..... 1540

lar 21 inci maddede evsafı tarif edilen bu cüzdanları icabında tetkik ve sahibinin muntazaman muayeneye icabet edip etmemiş olduğunu tahkik ile mükelleftirler.

Gününde muayenelerini yaptırmamış olan umumî kadınlarla fuhuş ile melûf ve şahsı malûm olanlardan hüviyet cüzdanlarını yanlarında taşımayanlar derhal muayeneye sevkedi- lip tabibe muayene ettirilir ve muayenenin icrasına değin tecrit ve san'atını icradan men edilir. Bunlardan hasta zuhur e- denlelr hakkında bu nizamnamenin, mahsus maddeleri mucibince muamele yapılır.

Umumi evlerin açılma şartları

Sıhhi şartlar ve mrniaka:

Madde 44 — Umumî evler ancak polis teşkilâtı ve hükümet veya belediye doktorları bulunan ve işbu nizamnamenin sıhhi kuyudatının tamamile tatbikini mümkün kılacak Vasıtalarla malik olan veya bu müesseselerin tesisi mümkün bulunan vilâyet veya kaza merkezlerinde açılabilir.

Madde 45 — Zührevî Hastalıklarla Mücadele Komisyonu tarafından vilâyet veya kazanın hangi mahalle ve sokaklarında umumî evler açılabileceği tesbit olunur. Bu mahaller umumî caddelerden görünecek şekilde veya bu gibi caddelere pek yakın olmayacaktır. Tesbit edilen mıntakamn haricinde umumî ev açılamaz.

Madde 46 — Umumî evler, umumî kadınların muayene ve tedavi edildiği müesseseler müstesna olmak üzere resmî daire ve müesseseler, ibadethaneler ve mektepler yakınında ve bu mahallelerden görülebilecek bir mesafede olamaz.

Müracaat usulü ve tahkikat:

Madde 47 — Umumî ev olmıyan şehirlerde böyle bir ev açmak üzere müracaat vaki olduğu zaman o şehirde fuhuş ile melûf kadınların mevcut olup olmadığı tahkik olunur ve eğer varsa açılacak umumî ev, işbu nizamnamede yazılı kayıtlara tâbi olmak ve umumî evde san'atını yapacakların esasen o şehirde mevcut umumî kadınlardan ibaret bulun-

malt ve kendilerinin böyle bir evde san atlarını yapmak için rızaları bulunmak şartlarıyla müracaat sahibinin talebi, nizamnamenin bu işe mahsus maddelerine göre muamele yapılarak, is'af olunur.

Madde 48 — Umumî ev açmak isteyenler evvelâ bir istida. ile mahalin en büyük Mülkiye âmirine müracaat edecekler ve bu istidada bu nizamname hükümlerine tamamen riayet edeceklerini ve gerek bu hükümlere gerek Zührevî Hastalıklar ve Fuhşla Mücadele Komisyonu taJrafından itti haz olunacak kararlar ve tedbirler hilâfına hareket etmiyeceklerini kabul ve taahhüt eyîiyeceklerdir.

İstida sahibi ve mevcut ise ortakların cümlesi isimlerini, şöhretlerini, doğdukları ve oturdukları yeri tasrih ile istidayı imza edeceklerdir.

Madde 49 — 48 inci maddede zikrolunan istidaya aşağıdaki vesikalar raptedilir ve verilen istidanamenin merbutu olduğu tasdik olunur ve altları istidayı imzalayanlar tarafından imzalanır:

A — Binanın ihtiva ettiği her katın plânım havi bir kroki ve binanın bulunduğu mahalle, sokak ismini ve numarasını ve mal sahibinin hüviyetini ihtiva eden bir beyanname,

B — istida edenlerin ikişer kıt a 12X9 ebadında ve arkasında imzaları bulunan fotoğrafları,

C — Hizmetçi, kapıcı ve saire gibi müstahdemlerin isim ve şöhreti, doğdukları ve oturdukları yer ve yaşları hakkında malûmat ve her birinin ikişer kıt'a ve arkalığında isimleri yazılı fotoğrafları,

D — Açılacak: evde san'atlarını icra edecek umumî kadınların isim ve şöhlreti, doğdukları ve oturdukları yer ve yaşları hakkındaki malûmatı ve ellerindeki hüviyet cüzdanlarının numarasını havi bir liste, ve cümlesinin arkasında isimleri yazılı, birer fotoğrafları,

E — İçinde fuhuş icra edilecek olan evin mutasarrıflarından nizamnamede yazılı hükümler dolayısıyla vaki olacak kapatma neticelerine itiraz etmiyeceğine dair alınacak bir taahhütname,

F — Umumî ev açmak isteyen evli kadınların kocala

..... 1542

rından rıza ve muvafakatleri olduğuna dair alacakları, imzalarını havi ve noterlikçe tasdikli vesika.

Madde 50 — İstidayı alan makam bunları merbutla- rile birlikte zührevî hastalıklarla mücadele teşkilâtının, 8 inci maddede yazılı icra kısmına tevdi eder ve icra kısmı da istidada ismi geçen kimseler hakkında icabeden tahkikatı sûratle yapıp umumî ev ittihaaz edilecek binayı gördükten sonra tahkikat ve müşahede neticelerini istidayı havale eden makama bir raporla bildirir. Bu makam rapo'ru derhal zührevî hastalıklarla mücadele komisyonuna verir. Umumî ev ittihaaz olunacak mahallin ve bu evi açmaya talip olanın ve burada san'atını yapacak kadınların, hal ve şartları nizamname hükümlerine muvafık ise müracaat sahibinin talebi komisyonca ve en büyük Mülkiye amirince tasdik olunduktan sonra polisçe müsaade edilir.

Telefon:

Madde 5 1 — Telefon tesisatı mevcut şehirlerdeki umumî evlerin kâffesinde daima mükâlemeye hazır şekilde telefon tesisatı yapılmış bulunacaktır. Açılmasından itibaren telefonu her ne sebeple olursa olsun mükâlemeye hazır bulundurmıyan ev kapatılır.

Umumî evleri açamıyacak olanlar:

Madde 52 — Aşağıdaki yazılı şahısların doğrudan doğruya veya başkalarile ortak olarak umumî ev açmalarına müsaade edilmez:

A - Otuz beş yaşım bitirmemiş olanlar,

B - Mahcurlar,

C - Ağır hapis ve altı aydan aşağı olmamak üzere hapis cezasına mahkûm edilerek cezasını bitirdikten sonra beş sene geçmemiş olanlar,

D - Ecnebi tabiiyette veya tabnyetsiz olanlar,

E - «C» fıkrasında yazılı mahkûmiyete sonradan duçar olan kimselerin veya sonradan hacredilenlerin umumî evi derhal kapatılır,

Umumî ev işletenlerinin mükellefiyeti:

Madde 53 — Umumî ev sahipleri yanlarında çalışanlardan her ne tarzda olursa olsun hasta olanları hemen muayene tabibine bildirmekle ve başka bir eve çıkan veya evinden ayrılan, umumî kadınların isim ve hüviyetlerini 24 saat zarfında zabıtaya haber vermekle mükelleftirler.

Tabip, muayeneye gelmiyecek derecede hasta olanların yanlarına giderek muayenesini icra edefr ve 26 ncı maddede yazılı hastalıklardan gayri bir hastalıkla malûl olup da bulunduğu yerde tedavisi mümkün olmıyanların veya etrafı için sirayet tehlikesi gösterenlerin mevcut hastanelerden birine kaldırılması için icabeden teşebbüsleri yapar.

Birleşme yerlerinin açılma şartları

Açılma şartları:

Sıhî şartlar, mıntaka:

Madde 54 — 44, 45, 46 ncı maddeler ahkâmı birleşen yerlerinin açılması hakkında da caridir.

Müracaat usulü ve tahkikat:

Madde 55 — 48 inci ve «D» fıkrası hariç olmak üzere 49 uncu ve 50 ncı maddelerde yazılı hükümler birleşme yerleri için dahi caridir.

Telefon:

Madde 56 — Birleşme yetrleri de 51 inci madde mucibince telefon bulundurmıya mecburdur.

Birleşme yerleri açacak olanlar;

Madde 57 — 52 ncı madde ahkâmı birleşme yerleri açacaklar hakkında da caridir.

Birleşme yerleri işletenlerin mükellefiyeti:

Madde 58 — Umumî kadın olduğuna dair usulü

..... 1544

dairesinde verilmiş vesikası olmıyanların birleşme yerlerine her ne suretle olursa olsun kabulü yasaktır.

Madde 59 — Birleşme yerleri ancak kısa müddetlerle görüşmek üzere gelecek çiftlere mahsustur. Buralarda gece yatılmaz.

Tek basma fuhuş icra edilen evlerin açılma şartları

1-Açılma şartları:

Sıhhi şartlar ve mıntaka:

Madde 60 — 44, 45, 46 inci madde hükümleri tek başına fuhuş icra edilen evler hakkında da caridir.

Müracaat usulü ve tahkikat:

Madde 61 — Tek başına fuhuş evi açmak isteyenler bu nizamnamenin 48 inci ve «F, D»» fıkraları hariç olmak üzere 49 uncu ve 50 nci maddeler hükmüne tâbidir.

Tek basma fuhuş evi işletenlerin mükellefiyeti:

Madde 62 — 18 inci maddede zikredilen kadınlar ikametgâhlarını değiştirmek istedikleri zaman keyfiyeti ve geçecekleri evi nihayet bir hafta evvel mahallenin merbut olduğu polis mevkiine yazı ile haber vermekle mükelleftirler.

Polis mevkileri bu ihbarı derakap ait olduğu ahlâk zabıtasına veya bu vazifeyi gören memurlara tevdiâ mecburdurlar.

Umumî evler, birleşme yerleri ve tek basma fuhuş icra edilen evler hakkındaki müşterek hükümler Korunma tedbirleri, İdarî hükümler, teftiş, devir ve nakil kapatmak, müstahdemin

Korunma tedbirleri:

Madde 63 — «Umumî evler», «birleşme yerleri» ve «tek basma fuhuş icra edilen evleT» de daima prezervatif ve korunma melrhem ve damlaları Kazır bulundurulacak ve

bunlardan yalnız prezervatif hakikî bedeli mukabili müşterilere satılıp korunma merhem ve damlasını isteyenler parasız kullanacaklardır. Bu gibi yerlerde ziyaretçilere korunma tedbirlerinin ehemmiyetlerini ve lâzımevden tedbirlerin ne suretle alınacağını öğretmek için Sıhhat ve İctimaî Muavemet Vekâleti tarafından imal ettirilecek levhalardan bulundurulacak ve bunlar evin her odasında en göze çarpar bir yere asılacaktır. Bu gibi yerlerin sahipleri bu levhaların yerleirinden kaldırılmamasına, üzerlerine başka bir şey asılmamasına kirlenip yırtılmamasına dikkat edecekler ve her hangi bir sebeple gaip olduğu veya okunmaz hale geldiği takdirde yenisini muayene tabipliğinden isteyip tekrar asacaklardır.

İdarî hükümler:

Madde 64 — Hiç bir yer mal sahibinin muvafakati olmadan umumî ev, birleşme yeri veya tek başına fuhuş icra edilen ev halinde kullanılamaz.

Madde 65 — Umumî evlere, birleşme yerlerine ve tek başına fuhuş icra edilen evlere behemehal bir kapıdan girilir ve çıkılır ve diğer sokak, ev, dükkân, kahve, gazino ve otel gibi yerlere ayrı kapı açtırılmaz. 47 nci maddede yazılı krokide evin methalden başka mevcut olan kapıları behemehal gösterilir ve bu kapılar kapatılır.

Madde 66 — Umumî evler, birleşme yerleri ve tek başına fuhuş icra edilen evlerde ispiertolu içkilerin ve her çeşit uyuşturucu maddelerin kullanılması ve kumar oynanılması, ve her nevi gürültülü eğlence yapılması yasak olup bundan ev sahipleri mes'uldür. Hariçten getirdikleri bu gibi maddeleri kullanmak isteyen ziyaretçileri ev sahibi hemen polise haber verecektir.

Madde 67 — Umumî evlerle birleşme yerlerinin ve tek başına fuhuş icra edilen evleğin kapısında veya önünde reklâm mahiyetini haiz renkli ışıkların yakılması yasaktır. Ancak kapı önünün aydınlatılması için küçük ve renksiz bir elektrik lâmbası veya diğer bir aydınlatma vasıtası kullanılmasına müsaade olunur.

Madde 68 — Umumî evlerin, birleşme yerlerinin ve tek başına fuhuş icra edilen evlerin kapıları camsız ve daima

kapalı olacak ve ancak ziyaretçiler tarafından çalındıktan, sonra açılacaktır.

Kapının zili veya tokmağı yanında evin numarasını gösteren okunaklı bir levha bulunacaktır. Evin biitün pencerelerine odanın zemininden itibaren bir metre yetmiş beş santimetre intifamdaki hizaya kadar buzlu veya sair her hangi bir suretle gayri şeffaf kılınmış cam geçirilecek ve birinci katın bu irtifaa kadar olan pencere kanatları daima mihli olarak hiç bir suretle açılmasına müsaade edilmeyecektir. Birinciden gayri katların pencereleri açılabilirse de kadınların pençere önünde açık saçık oturarak kendilerini teşhir etmeleri ve geçenlere söz atmaları yasaktır.

Teftiş:

Madde 69 — Umumî evler, birleşme yerleri ve tek başına fuhuş icra edilen evler, yalnız 7 nci ve 8 inci maddelerde yazılı sıhhat ve icra kısmı memurlarile Zührevî Hastalıklarla Mücadele Komisyonunca kendisine salâhiyet verilmiş diğer memurlar tarafından teftiş olunabilir. Şu kadar ki teftişe gidecek memurların bir derece mafevke teftiş edecekleri yeri ve zamanını haber vermeleri mecburidir.

Bu memurların bir vesikayı hamil olması lâzımdır. Maamafih umumî evlerde kavga çıktığı, imdada çağrıldığı veya asayiş ve emniyeti bozacak bir suç işlendiği zaman zabıta memurları bu evlere girebilirler.

Madde 70 — Umumî evler, birleşme yerleri veya tek başına fuhuş icra edilen evler 69 uncu madde ahkâmına riayet olunarak her zaman teftiş edilebilir.

Burada bulunan umumî kadınların hüviyet cüzdanları tetkik ve cüzdanları olmiyanlar hakkında 19 uncu madde mucibince muamele ifa olunur.

Madde 71 — Teftiş sırasında kadınlarla beraber rastlanacak olan ve zührevî hastalıklardan birine musap olduğundan şüphe ve endişe olunan erkeklerin de Umumî Hıfzıssıhha Kanununun 1 06 inci maddesi mucibince bu hastalıklardan salim olduklarına dair rapor göstermeleri veya kendilerini muayyene ettirip zührevî hastalıklardan salim olduklarını isbat eylemeleri için adresleri alınır.

Sabit ve muvazzah adresleri olmıyanlarla hüviyetlerini isbat edemiyenler muayeneye sevkolunur. Hasta zuhur edenler hakkında mezkûr kanunun 107 inci ve 108 inci maddelerine göre muamele yapılır.

Devir ve nakil:

Madde 72 — Umumî evlerin, birleşme yerlerinin ve tek başına fuhuş yapılan evlerin nakil veya başkasına devir ve intikali ancak müsaade ile olur. Naklolunan yer vie devren alan şahıs işbu nizamnamede yazılan şartları haiz olmalıdır. Aksi halde ev kapatılır. Alâkadarlar bu husus için polise müracaat ederler. Nakil için verilen istidallara 49 uncu maddenin «A» fıkrasındaki beyanname raptedilir.

Kapatmak:

Madde 73 — Bu nizamnamede umumî evler, birleşme yerleri, tek başına fuhuş icra edilen evler hakkında mevzu kapatmak cezasından maksat; Nizamnamede yazılı müddetlerle bu mahallerin mühür altında kapalı bulundurulması ve evi işletenlerin yine o müddetle her nerede olursa olsun san-atlarını icradan menedilmesidir..

Madde 74 — Umumî evlerin, birleşme yerlerinin ve tek başına fuhuş icra edilen evlerin kapatılması v(e umumî ev sahiplerde umumî kadınlar tarafından bu nizamname hükümlerine muhalif olarak işlenilen hareketler için takibat yapılması veya bu nizamnamede yazılı cezaların tatbiki ancak Zührevî Hastalıklarla Mücadele Komisyonunun karan ve mahallin en büyük mülkiye âmirinin tasvibile olur. Bu gibi hallerde tutulmuş olan zabıt varakası polis âmiri tarafından komisyona arz olunur. Komisyon arzu ederse icabeden tahkikatı yapar veya yaptırır. Şu kadar ki umumî nizam ve emniyeti veya sıhhati bozacak haber vukuunda icabeden tedbirler derakap alınır ve komisyona keyfiyet arz olunur.

Madde 73 — Bir sene zarfında üç defa kapatılan fuhuş yerleri bir daha açtırılmaz ve işletenlere bu husus için yeniden müsaade verilmez.

Müstahdemler:

Madde 76 — Umumî evlerde, birleşme yerlerinde ve

..... 1548

tek başına fuhuş icra edilen evlerde çalışan müstahdemlerden erkekler en aşağı yirmi beş, kadınlar otuz yaşında olacaklardır, Yaşı müsait olup da görünüşe nazaran ziyaretçiler ile cinsî münasebatta bulunduğu şüphe edilen ev sahip ve hizmetçileri haftada bir defa muayene olunur. Şüphenin tahakkuku halinde haklarında derhal umumî kadınlar hakkında carı olan hükümler tatbik olunur.

Dadde 77 — Umumî ev sahipleri evlerine yeniden aldıkları veya yanlarından çıkardıkları hizmetçilerin hüviyetlerini 49 uncu maddenin C fıkrasında yazılı olduğu gibi tesbit ederek ve 24 saat zarfında polise bildireceklerdir.

Cezalar

**Umumî kadınlara ait cezalar - umumî evlere ait cezalar –
birleşme yerlerine ait cezalar „ tek basma fuhuş icra
edilen evlere art cezalar . müşterek ceza hükümleri**

Umumî kadınlara ait cezalar:

Madde 78 — Halkın gelip geçtiği yerlerde halka sarkıntılık eden ve gizli veya açık, olarak, erkekleri davet eyliyen umumî kadınlar zabıtaca hemen bu halden menedilerek haklarında cürmün nevine göre Türk Ceza Kanununun 419 ve 421 ve 576 ncı maddeleri mucibince kanunî takibat yapılır.

Umumî evlere ait cezalar:

Madde 79 — Yaşı on eskizden aşağı olan kadınları evine kabul eden veya fuhuş için ziyaretçilere çıkaran umumî ev sahibinin hanesi bir ay müddetle kapatılır ve kendisi hakkında Ceza Kanununun 436 ncı maddesine göre takibat yapılır.

Madde 80 — 53 üncü madde hükümleri hilâfına hareket eden umumî ev bir ay ve tekrerründe üç ay müddetle kapatılır.

Madde 81— Umumî evlere kendi rızasıyla girmiş olan ve orada fuhuş icra eylemekte bulunan bir kadın diğer bir umumî eve geçmek veya islâhıhal eylemek üzere oturduğu

umumî evi terketmek istediği takdirde kendisinin her hangi bir vait veya mecburiyet veya borçla bağılı bulunmuş olsa dahi, arzusu hilâfına orada alıkonulduğu tahakkuk ederse kadının hüviyet ve san atına ait vesikalariyle birlikte derhal çıkması temin edilmekle beraber umumî evin bir ay ve tekerrüründe dört ay müddetle kapanmasına karar verilir.

Madde 82 — Evlerinde san at icra eden kadınları, muayene günlerinde tabibe göndermiyen ve gitmeyenleri zabıtaya ihbar etmeyen ev sahiplerinin haneleri on beş gün ve tekerrüründe iki ay müddetle kapatılır.

Madde 83 — Her ne tarzda olursa olsun hasta bir kadını ziyaretçi ile cinsî münasebatta bulunmak için zorlıyan veya mecbur eden umumî ev sahibinin hanesi bir ay ve tekerrüründe iki ay müddetle kapatılır.

Birleşme yerlerine ait cezalar:

Madde 84— 78 Ve 82 nc; maddeler hükmü birleşme yerleri hakkında da caridir.

Madde 85 — 58 ve 59 uncu maddeler hilâfına hareket edenlerin evi iki ay ve tekerrüründe dört ay müddetle kapatılır.

Tek başına fuhuş yapılan evlere ait cezalar:

Madde 86 — Tek başına fuhuş yapan kadınların sokaktan gelip geçenlere söz atmaları veya diğer suretle müşteri celbine çalışmaları ve komşularının ve gelip geçenlerin ahlâk hislerini rene ide veya istirahatlerini ihlâl edecek her hangi bir harekette bulunmaları yasaktır. Aksi halde bunlar hakkında suçlarının nev ine göre Türk Ceza Kanununun 419 ve 421 inci ve 576 ncı maddeleri hükümleri tatbik olunur.

Madde 87 — Tek başına fuhuş icra edilen evler için komisyonun tayin ettiği mıntakanın haricinde kalan evlerin sahipleri, evlerini mesleğinin fahişe olduğunu bildiği birisine kiralar veya kiraladıktan sonra vaziyete ağâh olup da komisyonu haberdar etmezse haklarında Türk Ceza Kanununun 526 ncı maddesi mucibince takibat yapılır.

Böyle bir mahalde fuhuş icra eden mal sahibi ise evi dört ay müddetle kapalı bulundurulur.

..... 1550

Madde 88 — Tek başına fuhuş yapılan yerlere kayıtlı müstahdeminden gayrı her ne sıfatla olursa olsun başka kadın alınmaz, ve bu madde hilâfına hareket edenlerin evleri kapatılır ve kendilerinin umumî bir eve raptı temin edilir. Evde bulunan kadınlar hakkında 19 uncu madde hükmü tatbik olunur.

Madde 89 — Habersiz ev değiştiren ve yeni taşındığı evi haber vermiyen kadınların san'atlarını münferiden yapmalarına müsaade edilmez.

Madde 90 — Tek başına san'atlarını icra edip de bu nizamnamede yazılı hükümlere riayet etmiyen ve mücadele teşkilâtının işini güçleştiren kadınların san atlarını tek başına yapmaları hakkındaki müsaade geri alınır ve kendilerinin umumî evlerden birine raptı temin olunur.

Müşterek cezaî hükümler:

Madde 91 — Umumî evler, birleşme yerleri, tek başına fuhuş yapılan evler oda oda veya kısmen kiraya verilemez. Bu gibi yerlerde diğer her nevi san'at ve ticaretin icrası yasaktır. Hilâfına hareket edenlerin evleri 15 gün ve tekerrüründe 1 ay kapatılır.

Madde 92 — Umumî evlere, birleşme yerlerine ve tek başına fuhuş yapılan evlere yaşı yirmideki aşağı görülen genç çocukların, resmî elbisesini taşıyan mektep taîbetlerinin kabulü yasaktır. Bu gibi kimseleri evine alan ev sahiplerinin haneleri bir ay ve tekerrüründe altı ay müddetle kapatılır.

Madde 93 — Umumî kadınların açık saçık veya yatak kıyafetile sokak kapısı önünde durmaları veya sokakta dolaşmaları yasaktır. Hilâfında hareket edenler hemen niten edilmekle beraber suçlarının nevine göre Türk Ceza Kanununun 419, 547 ve 576 ncı maddelerine göre haklarında takibat yapılır.

Madde 94 — Umumî evler, birleşme yerleri, tek başına fuhuş icra edilen evlerin sahipleri yanlarına gelen ve Hükûmetçe aranılmakta olduğunu bildikleri mahkûmları ve şüpheli şahısları derhal polise bildireceklerdir.

Bu gibi kimseleri haber vermiyenlerin veya saklayanların evleri altı ay müddetle kapatılır. Sahipleri hakkında Türk Ceza Kanununun 296 ncı maddesine göre takibat yapılır.

..... 1551.....

Madde 95 — Umumî evlere, birleşme yerlerine ve tek basma fuhuş icra edilen evlere saat 24 ten sonra hiç bir müşteri kabul olunmaz. Hi.âfında hareket edenlerin evi bir ay ve tekerrüründe dört ay müddetle kapatılır.

Madde 96 — Usulü dairesinde izin alınmadan, içinde fuhuş yapılan ev, derhal kapatılır ve sahipleri hakkında Türk Ceza Kanununa göre takibat yapılır.

Madde 97 — 63 üncü maddie hükmüne riayet etmiyen ev sahiplerinin evleri bir ay ve tekerrüründe dört ay kapatılır.

Madde 98 — 1 5 inci madde hükümlerine riayet etmiyenlerle sonradan açtırılacak kapıları izinsiz açanların veya açtıkları halde haber vermiyenlerin evleri bir ay müddetle kapatılır ve kapı kendilerine ördiirtülür.

Madde 99 — 66 inci madde hilâfına hareket edenlerin evleri bir ay ve tekerrüründe altı ay kapatılır.

Madde 100 — 68 inci maddede yazılı mecburiyetleri yapmıyanların evi on beş gün ve tekerrüründe iki ay kapatılır.

Madde 101 — 69 uncu maddenin ilk fıkrasında yazılı hükümlere muhalefet edenlerin evleri 1 5 gün ve tekerrüründe iki ay kapatılır.

Madde 102 — 77 inci maddede yazılı mecburiyetlere riayet etmiyenlerin evi on beş gün ve tekerrüründe iki ay kapatılır.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Otel - Lokanta - Misafreharce - Pansiyon . bar ve bu kabil yerlerde çalışacaklar Kakındaki hükümler

Otel ve pansiyonlar:

Madde 103 — Bir otel veya pansiyonda sahibinin malûmatı altında mükerreren fuhuş icra edildiği veya erkeklerle beraber gelen kadınların fuhuş ile melûf umumi kadınlardan olduğu sahiplerince bilindiği halde bunların kabul edildiği anlaşılırsa o otel veya pansiyon ruhsatsız açılmış birleş-

..... 1552

me yeri ad ve sahipleri hakkında bu nizamnamenin ceza hükümleri tatbik olunur.

Müstahdemler:

Madde 104 — Oteller, lokantalar, misafirhaneler ve gazinolarda ancak otuz yaşından yukarı kadınlar istihdam olunabilir.

Bar artistlerinin 18 yaşından aşağı olması yasaktır.

Umumî kadın olarak tescil edilenlerin bu gibi mahallerde bilerek çalıştırılmaları yasaktır. Hilâfında hareket edenlerin müesseseleri gizli birleşme yeri ad ve haklarında bu nizamnamenin ceza hükümleri tatbik olunur.

Bar artistleri:

Madde 105 — Bar artistleri ile ispirotlu içkiler verilen gazinolarda, lokantalarda ve kahvelerde ne nam altında olursa olsun - çalışan kadınların isimleri ve ikametgâhları polisçe ayrı bir deftere kaydolunur ve bir kopya fotoğrafı alınır. Bu kadınların fuhuş icra ettikleri tahkikat neticesinde sabit olduğu takdirde haklarında umumî kadınlar hakkında cari hükümler tatbik olunur.

Madde 106 — 104 üncü madde yazılı müesseselerin sahipleri istihdam ettikleri kadınları, müşterileri, ile cinsî münasebatta bulunmaya teşvik ve bu hususu temin eyledikleri takdirde haklarında Ceza Kanununun 436 ncı maddesine göre takibat yapılır.

BEŞİNCİ KISIM

Fuhuşla mücadele

Mulbavassıtlıkla mücadele _ İctimaî yardım

Mutavassıtlıkla mücadele:

Fuhuşa tavassut edenler:

Madde 107 — Umumî ev, birleşme yeri veya tek başına fuhuş evi açmak için izin almadığı, halde fuhuş maksadıyla bir takım kimselere - kayıtlı umumî kadınlardan dahi

olsa kadın getirmeğe tavassut edenler veya müsaadesi verilen ve haricinde fuhşa tavassut tarzında faaliyet icra eden kimseler haklarında Ceza Kanununun 436 ncı maddesine göre takibat yapılır.

Madde 108 — Kadın ve erkek namuslu genç kimseleri fuhşa teşvik veya gizli fuhşa vesatet edenler hakkında çok sıkı takibat icra edilir. Bu gibiler hakkında vaki ihbarlar veya müşahedeler komisyona bildirilerek verilecek karara göre çok gizli ve ciddi tahkikat icra edilir y;e şüpheler sabit olduğu takdirde haklarında Ceza Kanununa tevfikan takibat yapılır.

Bar ve dans yerlerine giremeyenler:

Madde 109 — On sekiz yaşından aşağı görünen kız ve erkek çocukların barlara ve bunlara mümasil yerlere ve dans mahallerine girmemeleri için komisyon kararıle polis tarafından tedbir alınır.

İçtimâî yardım:

Komisyonun himayesi:

Madde 110 — Fuhuş hayatından vaz geçmek istediğine kanaat hası] olan umumî kadınlan Zührevî Hastalıklarla Mücadele Teşkilâtı himaye edecektir. Bu gibi kadınların ellerinden alınmış olan nüfus hüviyet cüzdanları iade edilir ve bir müddet bunların gizli nezaret altında bulundurulmasına itina olunur.

Hayır Cemiyetlerinin himayesi:

Madde 111 — Zührevî Hastalıklarla Mücadele Komisyonları umumî kadınları fena hayatlarından vaz geçirebilmek veya yeniden fuhuş hayatına atılmış veya atılmak üzere bulunan kadınları bu fena yoldan kurtarmak için ittihaz edecekleri tedbir ve teşebbüslerde; bu maksatlarla veya buna yakın gayelerle teşekkül etmiş olan hayır cemiyetleri mesaisinden istifade ederler. Bunun için Komisyon bu gibi cemiyetlerle temasa gelecek ve senede bir defa fevkalâde bir içtima akit ve bu cemiyetler reisi veya mümessillerini davet ederek bunlarla beraber fuhşun mazarratının izalesi,

..... 1554

düşmüş kadınların fena hayatlarından kurtarılması için iktiza eden tedbirleri müzakere ve teemmül edecektir.

ALTINCI KISIM

Muayenehaneler – hastaneler

Muayenehaneler:

Madde 112 — Umumî kadınların bu nizamnamenin 20 nci maddesinde yazılı muayeneleri için umumî evlere tahsis olunan sokakların yakınında veya komisyona tensip olunacak sair yerlerde ihtiyaca kâfi bir mahal veya mahaller tahsis olunur. Muayenehaneler umumî kadınların muayeneleri ve icabında ayakta tedavileri için lâzımgeien fennî tesisatı, havj olacaktır.

Hastahane:

Madde 113 — Umumî kadınların, Umumî Hıfzıssıhha Kanununun 129 uncu maddesinde zikredilen hastalıklara müptelâ olanların tedavisi için kâfi büyüklükte hastahane açılır. Buna imkân olmadığı veyahut umumî kadımlam adedi pek çok bulunmadığı takdirde mevcut hastahanelerden bir veya bir kaç kovuş tefrik edilerek zührevî hastalıklara mu-
sap umumî kadınlara tahsis olunur.

İmdat ve sıhhî yardım heyetleri:

Madde 114 — Umumî Hıfzıssıhha Kanununun 20 nci maddesinin 12 inci fıkrası ve Belediye kanununun 15 inci maddesinin 52 nci fıkrası mucibince tesis olunacak ilk imdat ve sıhhî yardım merkezlerinin bir kısmının veya bir tanesinin umumî evlere civar olan mahalde açılması lâzımdır. Umumî evlerin açılmasına müsaade edilen sokaklara yakın olan bu gibi müesseseler gece ve gündüz açık bulundurularak müracaat edenlere meccanen tahaffuz tedbirleri tatbik olunur ve icap edenlere sair müdavat yapılır.

Masarife ait müşterek hükümler:

Madde 115 — Muayenehane, hastane ve ilk imdat merkezlerinin tesis ve işletme masrafları Umumî Hıfzıssıhha

Kanununun 131 inci maddesi mucibince belediyelere aittir. Eğer tedavi 1 06 ncı maddenin son fıkrası mucibince mevcut diğer hastanelerin birinde icra edilirse bu hastanelerde işgal edilen yatak adedi nisbetinde nakdî yardım edilir. Valiler, belediyelerin malî kudretleri kâfî olmadığı tebeyyün eden mahallerde bu müesseseler idaresini temin edecek masrafları icabeden makamlarla taksim için teşebbüsatta bulunmakla mükelleftirler.

YEDİNCİ KISIM

Malî hükümler

Alınacak ücretler:

Madde 116 — Fuhuş sebeble etrafa bulaşan zührevî hastalıklara karşı tedbir ittihazı için lâzımgeiden masraflara karşılık olmak üzere umumî evlerle birleşme yerlerini ve tek başına fuhuş icra edilen evleri işletenlerden her ay bir ücret alınır. Bu ücret derecelere göre tefrik edilmiş olup umumi ev ve birleşme yerlerinin birinci derecede olanlardan 30-50 ikinci derecede olanlardan 20-30 lira ve üçüncü derecede olanlardan da 10-20 lira alınır.

Tek başına fuhuş icra edilen evlerin birinci derecesinden 15, ikinci derecesinden 10 ve üçüncü derecede olanlardan da 5 lira ücret alınır.

Evlerin derecesi:

Madde 117 — Evlerin dereceleri, bulundukları mahaller, süslülük ve döşemeleri, ziyaretçilerden alınan paralar ve içerisinde san'at icra eden kadınların sayısı göz önüne alınarak zührevî hastalıklarla mücadele komisyonu tarafından tayin edilir.

Asgarî ve azamî hadlerin tayini:

Madde 118 — Bir şehir ve kasabanın nüfusuna ve vaziyetine nazaran asgarî ve azamî hadlerin tayini yine komisyon karârile yapılır.

..... 1556

Ücretlerin tahsili:

Madde 1 19 — Zührevî hastalıklarla mücadele komisyonunca tayin edilen bu ücretler belediye tahsildarları tarafından her ay nihayetinde umumî evlerle birleşme yerlerini ve tek basma fuhuş icra edilen evleri işletenlerden belediye vergi ve resimleri hakkındaki usule tevfikana makbuz mukabili tahsil ve belediye tarafından fuhuş yüzünden bulaşan zührevî hastalıklarla mücadele için kanunen sarfi mecburî olan tahsisata yardım olmak üzere belediye veznesine tevdi olunur.

Varidatın sureti sarfı:

Madde 120 — Belediyelere tevdi edilen paraların Zührevî Hastalıklarla Mücadele Komisyonu tarafından tayin e- dilen ve fuhuş sebeble bulaşan hastalıklarla mücadeleye matuf işlerden başka yere sarfi katiyen memnudur, Her malî sene başlamadan evvel komisyon tarafından vaki teklif üzerine Belediyece bu hususta yapılacak masraf ve tesisatın envai ve istihdam olunacak memurların adedi ve ücretleri tesbît ve kanunen ait olduğu makam tarafından tasdik olunur.

Cetvel verilmesi:

Madde 121 — Belediyelerce komisyona her ay nihayetinde vaki tahsilatın ve bekayanın miktarını müfredatıle gösteren bir cetvel verilir.

SEKİZİNCİ KISIM

Müteferrik hükümler

Madde i 22 — Komisyonun ıtılaina geçen her şey son derecede gizli tutulacak, fena yola düşmeğe mütemayıl genç kızların veya kadınların bu yoldan kurtarılması için lüzumuna göre hayır cemiyetlerine veyahut zaruret hasıl olursa ebeveynine veya velilerine verilecek malûmat müstesna olmak üzere biç bir şahsa hususî surette malumat verilmıyecekitr. Gizli olan bu malûmatı ifşâ edenler hakkında Devle-

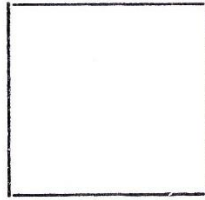
tin gizli kayılları ifşa etmenin istilzam ettiği ceza tatbik olunur.

Madde 123 — İşbu nizamnamenin meriyet ikisap ettiği tarihten evvel mevcut olan gerek umumî kadınlar gerek umumî evler ile birleşme yerleri için bu nizamnamle hükümlerine göre yeniden müsaade alınması mecburîdir.

Madde 124 — Bu nizamnamenin meriyeti tarihinden itibaren 5 teşrinievvel 1331 tarihli nizamname ve ona müteferri talimatname ile diğer evamır ve talimat hükümleri mülgadır.

Madde 125 — Umumî Hıfzıssıhha Kanununun 128 inci maddesi mucibince tanzim olunan ve Şûrayı Devletçe görülen bu nizamname neşri tarihinden muteberdir.

Madde 126 — Bu nizamnamenin icrasına icra Vekilleri Heyeti memurdur.

<i>İsmi:</i>	
<i>Lâkabı:</i>	
<i>Doğduğu yer:</i>	
<i>„ tarih:</i>	
<i>Muayeneler her haftanın</i> <i>günleridir.</i>	1933 Ankara
Muayene resmi tatil günlerine tesadüf ederse ertesi güne kalır.	Sicil No.

AYLAR	1 inci hafta		2 inci hafta		3 üncü hafta		4 üncü hafta	
	1. M.	2. M.	1. M.	2. M.	1. M.	2. M.	1. M.	2. M.
Zinci Kânun								
Şubat								
Mart								
Nisan								
Mayıs								
Haziran								
Temmuz								
Ağustos								
Eylül								
İinci teşrin								
Zinci teşrin								
İinci kânun								

Doktorun mülâhazaları

No.

Sicil Kartonu

..... Z. H. F. M. k

Adı :

Yaşı :

Doğduğu yer :

Oturduğu yer :

Fuğuş icra edeceği yer :

Kadının tâbi olduğu muamele neticesi

..... 1560

Kararname No. 15352 :

Kanunu mahsusuna göre masarifi gayri melhuzadan hükümetçe sarfına izin verilmiş olan 30,000 liradan 23,000 lirasının, yanmış olan Antalya Vilâyetinin Akseki Kazasına bağlı Cevizli Nahiyesi merkezinin yeniden yapılmasına tahsisi ve kaza Kaymakamının reisliği altında Nafia mühendisi, Muhasebei Hususiye memuru, Ziraat Bankası şubesi memuru ve Cümhuriyet Halk Fırkası kaza idare heyeti ile Belediye reislerinden mürekkep bir komisyon marifetile sarf edilmek üzere Antalya Valisi emrine verilmesi Dahiliye Vekilliğinin 18/1 1 /933 tarih ve 4728 sayılı tezkeresi ve Maliye Vekilliğinin 23/11/933 tarih ve 16644 sayılı mütaleanesi üzerine Jera Vekilleri Heyetince 25 11/933 te kabul olunmuştur.

Tamimler

EMNİYET İŞLERİ UMUM MÜDÜRLÜĞÜ

Ş. II

Sinema ve tiyatroların ekseriyetle başıyacaklarımn ilân ettikleri saatten daha geç başlamaları ve filim ve piyeslerin de uzun sürmesi doıayisile geç vakte, hatta gece yarısından sonraya kadar devam etrpekte olması halkın sıhhatine fena tesirler yaptığı gibi sabahları vakit ve zamanında iş başına gelmelerine mani olmakta ve bu yüzden bir çok şikâyetler de tevali etmektedir.

Bunun için tiyatro ve sinema gibi eğlence yerlerinin geceleri behemehal saat yirmi buçukta başlayarak nihayet saat yirmi dördtten evvel bitirilmesi için icap eden tedabirin ittihazı ve alâkadarlara müstacelen tebliğatı kat'ıye ifasile bu hususun temin buyurulmasını Ve malûmat itasını tamimen rica ederim efendim.

Birinci U. Müfettişliğe ve vilâyetlere yazılmıştır.

15/11/1933

Ş. III

No. 6792

4/6/933 tarih ve 2836 No. 11 tamimle de bildirildiği veçhile ahiren terfiler münasebetile inhilâl eden polis memurluklarına meslekten her hangi bir sebeple çekilerek manii istihdam bir halleri bulunmayan ve ahvali sıhhiyeleri müsait olan tecrübeli ve mektepli memurların tercihan tayinleri ve aynı vilâyet ahalisinden olanların doğduğu ve büyüdüğü mıntakada vazifeye müessir olabilecek bir takım alâkaları olacağı tabîi bulunduğundan açılacak vazifelere başka vilâyet halkından şeraiti kanuniyeyi haiz olanların tercihine fevkalâde itina olunması tavsiye olunur efendim.

14 11/1933

No. 7006

Emniyet işleri Umum müdürlüğü kadrosuna dahil vilâyat memurluklarına mahsus olmak üzere tanzim olunan 934 senesi kıdem tablosundan bir nüshası emniyet müdürlüğü ve memurluklarına ait olmak üzere ve demirbaş olarak muhafaza edilmek üzere bağlı olarak gönderildi.

Kıdem tablosu, son sınıf ve dereceye tayin tarihleri e- sas ittihaz olunmuştur. Son sınıfa tayin tarihleri müsavi olanlar devlet hizmetine duhullerine göre sıraya konulmuştur. Bundan sonra terfiler, sicil ve ehliyet nazarı itibare alınmak şartile kıdem tablosundaki sıraya göre yapılacağından alâkadarlar tarafından itirazı mucip bir cihet görüldüğü takdirde tetkik edilmek üzere bildirmelerini tamimen tebliğ ederim efendim.

28/11/1933

Ş. V

No. 192/127

1 — Polis; umumî emniyetin kanun timsalidir. O; hal-

km huzur ve sükûnetini temin için kanunların çizdiği salâhiyet ve hudutların muhafızı vaziyetindedir. Bu itibarla; her hangi bir şahsı, harekâtında kanuna irca etmek isterken kanunun kendisine tahmil ettiği vazifenin icaplarını kat'î bir nezaket ile yapması iktiza eder. Zira; kanun ve nizamlar umumun sükûn ve istiarhati noktasından mevzu esaslardır. Bunun tatbikatında vukubulan zühulleri, kasitleri tashih ederken polis, her şeyden evvel nazik bulunmalıdır: Bu esas vazifelerinden biridir.

Kendisine vukubulacak müracaatlara karşı da, polis nezahatin bütün icaplarını yapmakla mükelleftir. Zira; halkın mercii müracaat ve şikâyeti polistir. Bu noktadan, halka en yüksek nezaket vazifesini ifa etmesi, hatta nezaketin mukteziyatını yapmasının en kat'î şiarı olduğunu hissetmesi de icabeder.

2 — Yukarıda yazdığım noktalar, polisin kanun ve nizamların mümessili olması sebepleriyle, etvar ve harekâtında nezaket ve nezahetin icaplarına iktiza mecburiyetinde bulunduğu hallerdir. Kanun ve nizamların tatbiki emrinde icabeden mükellefiyetlerin ifadan sonra da, dinlemek istemeyenlere karşı, polisin temsil ettiği Devlet nüfuzunun en kat'î ve seri bir vaziyette göstermesi de vazifesidir.

Polis kanunî vazifesini yaparken müsellan mukavemete maruz kaldığı takdirde kanunun kendisine bahşettiği salâhiyetleri asla unutmuyarak, en küçük bir an tereddüt ge- çirmiyerek bunları derhal infaz ve ifa etmesi elzemdir. Son aylar içinde, bir kaç yerde, bazı şerirlerin, bir kaç polisimizi şehit etmekle neitcelenen müessif vak'alar, polisin uhtesine terettüp eden yüksek vazifeyi, kanunun memuriyetine bahşettiği kıymetli salâhiyetleri zamanında istimal edememesinden, tereddüt ve vehme kapılmasından ileri gelmiştir. Bu hadiseleri, teessürle kaydederim. Polis; bu gibi müsellah taarruz ve mukabele vaziyetlerinde en haklı ve en meşru bir müdafaa vaziyetinde bulunmalı, kanunun kendisine verdiği salâhiyetleri saniye geçirmeksizin istimal etmelidir.

Bu noktaların ve buna temas eden mevzuatımızın alâkadarlara bizzat ehemmiyetle tebliğini bilhassa rica ederim efendim.

14/10/1933

MATBUAT UMUM MÜDÜRLÜĞÜ

No. 3/770

2205 numaralı kanunla, Dahiliye Vekâletine bağlı olarak bir Matbuat Umum Müdürlüğü tesis olunduğu malumdur.

Matbuat işlerini devlet namına takip ve murakabe edecek olan dairelere bugün ne kadar mütenevvi ve ne derece mühim vazifeler düşmekte olduğu bellidir. Hele inkilâp yapmış olan memleketlerde matbuat, radyolar, tiyatro ve sinemalar gibi efkârı umumiye müesseselerinin devletler tarafından nasıl mürakabe ve ne şekilde sevk ve idare edildiklerini burada hatırlatmayı fazla görüyorum.

Yeni umum müdürlüğü bu bakımdan en modern unsurlar ve vasıtalar ile teçhiz etmek niyetindeyiz. Kaldı ki Matbuat davası kültür davasının mihverini teşkil eder. Reisicimhur Hazretleri Cumhuriyetin onuncu yıl dönümünde bütün Türk okumuşlarını bir kültür seferberliğine çağırmışlardır. Millî kültürümüzü muasır medeniyet seviyesinin üstüne çıkaracağımızı tebliğ buyurmuşlardır, inkilâp memleketi olan Türkiyede büyük Şefin emir ve işaretile bütün memleketin kültür seferberliğine katılması ve bu seferberliğin bütün gönüllere sirayet etmesi bugün yarın tahakkuk etmek üzere iken Türk Matbuatının bunun dışında değil tam ortasında yer alacağı ve en büyük verimlerle çalışacağı tabiidir.

Yeni umum müdürlük, bu hususta, hissesine düşen vazife ve mes uliyeti başarmağa çalışacaktır. Fakat bunları muvaffakiyetle başarması, sadece bu teşkilâtın çalışkanlığından, müdahale ve tamimlerden beklenemez. Asıl bu teşkilât ile buna mevzu olan efkârı umumiye müesseselerinin muntazam ve samimî teşriki mesaisidir ki, Şefin emirlerinin yerine getiri'mesine yardım edecektir.

Türkiyede bütün matbuat ve her türlü neşriyat ve telkinlerin, içeri doğru şuurlu ve olgun, dışarı doğru da vah- detli ve vazih bir manzara gösterebilmesi, bir devlet müessesesi olan umum müdürlüğün muntazam ve metodik mesaisinin olduğu kadar birer millet müessesesi olan gazete, mecmua, radyo, sinema ve tiyatrolarımızın büyük inkilâp ülküsüne yapışık çalışma ve başarma kararlarının da bir

..... 1564

muhasalası olacaktır. Bu itibarla, bu gibi müesseselerimizi, teşkil olunan umum müdürlükle samimî bir teşriki mesaiye davet ederken bu davetin hem yerinde olduğundan hem de son derece verimli olacağından eminim. Umum Müdürlük, müessesenizle olan daimî temasını verimli kılmak çarelerini her gün tekemmül ettirecektir. Başlangıca ait olan bazı nokta ve ricaların yerine getirilmesini temenni edeceğim şöyle ki:

1 — İdareniz tarafından gönderilen iki (Gazete, mecmua) yeni teşkilâtın ihtiyaçlarını örtemiyeceğinden bundan böyle beş nüsha göndermeniz, müessesenizin bu cömertliğini Umum Müdürlük size bütün servislerinin kolaylıklarını amade tutmak ve bütün neşriyatını göndermek suretile fazlası ile ödemeğe çalışacaktır.

2 — (Gazete, Mecmua) nızda çıkan fotoğraflardan ikişer nüsha aslının gönderilmesi

3 — Bu tamim ile başlamak üzere tamimlerimizin hususî bir dosyada hıfzedilmesi.

4 — Bu'ndan böyle muhabere gazete müdiriyetlerle doğrudan doğruya yapılacağından her hangi bir husus hakkında müdüriyeti umumiyemize müracaat etmenizi ve derin saygılarımın kabulünü rica ederim efendim.

21/11/1933

NÜFUS İŞLERİ UMUM MÜDÜRLÜĞÜ

1 — 26/10/933 tarihli ve 2330 sayılı Af kanununun «1 6» inci maddesi ve bu madenin tatbik şekli hakkındaki talimat sureti ilişiktir.

Bunlardan birer nüshasının Vilâyet, kaza ve Nahiye nüfus memurluklarına ve İdare heyetine tebliği.

2 — İşbu kanunla kanunî kayıt manileri kalkmış olduğundan bu hususun bütün köylere ve en ücra yerlere kadar Hâniyle halkın tamamen haberdar edilmesi ve bu fırsattan istifade edilerek mektum kalmış nüfusların kayıtlarının temini ehemmiyetle rica olunur.

3 — Af kanununun bitişik «16» inci maddesinde ka-

p.unî manileri olmıyanlar hakkında bir hüküm mevcut değildir. Ancak «10» uncu maddesi para cezalarını af etmiş olduğundan nikâhları mevcut kimselerden doğmuş ve mektum kalmış olan nüfusların da cezasız kaydı icabeder.. Bu cihetin halka iylanı lâzımdır.

4 — Bu kanun hükümlerinden istifade ederek kayıt edilecek mektûm nüfus vak’alan da adedinin ayda bir muntazaman Vekâlete bildirilmesi ehemmiyetle rica olunur.

5 — Bu fırsattan bilistifade mektûm nüfus vak’alarının kaydına azamî derecede gayret gösterilmesi ve bu hususta müessir tedbirler alınması tamimen tebliğ olunur efendim.

23/11/1933

**26-10-933 tarih ve 2330 No. 11 Af kanununun
16 sncı maddesi**

Madde 16 — A) 4 — Teşrinievvel — 1926 tarihinden evvel aktolunan nikâha müstenit evlenmelerin ve bu evlenmelerden doğup nüfus idaresince tescilleri yapılmamış olan çocukların alâkadarların Vesikalar’a veya köy ve mahalle veya belediye ilmühaberlerde vukubacak müracaatları üzerine kayıt ve tescil muameleleri yapılır.

B) Kanunu medenin mer iyetinden bu kanunun neşri tarihine kadar evlendirme memuru huzurunda yapılmış akte müstenit olmıyarak birleşip karı koca halinde 3’aşayanlardan çocuk olduğu takdirde bu yaşayış evlenme savılarak bu birleşmelerin ev’enne suretiyle ve bunlardan doğan çocukların da nesebi sahih olarak kadın ve erkeğe izafesiyle tescili yapılır. Şukadar ki: erkek evli ise bu suretle vaki olan birleşmelerde bu hükümler cari olmaz. Ancak bu birleşmelerden hasıl olan çocuklar yukarıki hükme göre tescil olunur.

C) — Bu kanunun nesrinden evvel vaki olan bu gibi birleşmelerden kanunun nesri tarihinden itibaren üç yüz gün içinde çocuk doğduğu takdirde dahi yukarıki hükümler cari olur.

D) — Tescil muameleleri için bir sene zarfında müracaat edilmelidir.

..... 1566

E) — Tescil muamelesi alâkadarların Kaymakam veya Valiye vuku bulan müracaatları üzerine keyfiyetin idare heyetlerince yaptırılacak tahkikat neticesinde bu heyetlerin tanzim edecekleri mazbatalar üzerine icra olunur.

F) — Veli veya vasi tescil için müracaat etmedikleri halde çocuk reşit olduktan sonra bu kanuna göre tescil talebinde bulunmağa hakkı vardır.

G) — İhtilâf ve itiraz vukuunda keyfiyet mahkemece hallolunur.

H) — Tescile müteallik harç, resim ve cezalar affedilmiştir.

**26 10-933 tarih ve 2230 No. 11 af kanununun
16 inci maddesinin tatbiki hakkında
Talimatname**

Madde 1 — 26/10/933 tarih ve 2330 No. 11 af kanununun nüfus dairelerini alâkadar eden «16» ncı madde-si ilişiktir.

Madde 2 — Bu maddedeki «A» kısmına göre; 4 - Teşrinievvel 926 tarihinden evvel aktolunan nikâha müstenit evlenmeleri nüfus kütüklerine yazılmamış bulunanlar _ bunlardan çocuk doğmuş olsun olmasın gösterecekleri izinname veya diğer vesikalar ve yahut köy ve mahalle muhtar ve ihtiyar heyetlerinin verecekleri nikâh ilmühaberleri üzerine idare heyeti kararla nüfus kütüklerine kayt olunurlar.

Bu evlenmelerden doğupta kayıtlı edilmemiş bulunan çocuklarda köy ve mahalle muhtar ve ihtiyar heyetlerinin verecekleri doğum veya müceddet kayt ilmühaberleri üzerine babalarının yanma yazılacaklardır.

Madde 3 — 4 - Teşrinievvel 926 tarihinde 28/10/933 tarihine kadar hter hangi bir suretle birleşüp karı koca olarak yaşayanlardan çocuk doğduğu takdirde bu çocuk ister ölü doğsun ister canlı doğupta ölmüş bulunsun ister yaşamakta olsun bu kan koca yaşama hali mahalle veya köyünün muhtar ve ihtiyar heyetinin vereceği ilmühaber ve idare heyetinin kararla «Evlenme» şeklinde kayt olunur.

Eğer bu karı koca yaşayışından çocuk dünyaya gelmemiş ise bunlar evli olarak yazılamazlar.

Madde 4 — Evli erkeklerin 4 - teşrinievvel - 926 tarihinden sonra birleştikleri ikinci veya üçüncü kadınlardan çocuk dünyaya gelmiş olsa bile ikinci veya üçüncü kadınlarla evliliği tescile cevaz yoktur. Ancak 4 - Teşrinievvel - 926 tarihinden evve ki ikinci, üçüncü ve dördüncü evlilikler ikinci madde hükmüne tâbidir.

Madde 5 — Kanunda «Erkek evli ise» denildiğine göre bu hüküm yazılış veya müracaat anındaki hale masruf olduğundan kayıt esnasında kanunen tanınmış başka karısı bulunuyorsa birlikte yaşadığı çocuk doğuran kadın hakkında «3» üncü madde hükmü tatbik olunur.

Madde 6 — 3, 4, 5, inci maddelerde yazılmış bulunan bütün hallerde doğmuş bulunan veya 25/8/934 tarihine kadar doğacak olan çocuklar mahalle veya köy muhtar ve ihtiyar heyetlerinin verecekleri doğum ve müceddet kayıt ilmühaberlerde ve idare heyetinin kararı üzerine kayıt olunurlar.

Madde 7 — 1 - Kânunusani - 934 tarihinden itibaren Belediyeler hududu dahilindeki mahalle muhtarları lâğvedilmiş olacağından o tarihten sonra yukarıki maddelerde methalle muhtarlarının vermesi lâzım gelen ilmühaberleri Belediyeler vereceklerdir.

Madde 8 — Evlenme ve doğumun tescili için 28/10/934 tarihine kadar müracaat şart bulunduğundan bu müddet içinde müracaat vaki olup olmadığı bilinmek ve bu iş inzibat altında bulundurulmuş olmak üzere her vilâyet ve kazada sırf bu kanun ve talimatın mevzuu olan müracaatların kaydine mahsus olmak üzere birer müracaat defteri tutulacak ve müteselsil número yürütülecek ve müracaat edenlere Vali veya Kaymakam veya bunların tavzif edeceği memurlar tarafından resmî mühürlü ve imzalı pulsuz birer müracaat pusulası verilecektir.

Bu müracaat defterleri Tahrirat kalemlerinde tutulur». Madde 9 — Kanunun «E» fıkrasına göre 3> 4, 5, 6, 7, inci maddeler hükümleri dahilindeki işler için Vali veya Kaymakamlara müracaat edilmek ve bu müracaatlar üzeri-

..... 1568

ne tahkikat yapılarak idare heyelerince bunlar bir karara bağlanmak iktiza eder.

Müracaatların mahalle veya köy ihtiyar heyetlerinden getirilecek pulsuz ilmühaberler üzerine şifahande olması kâfi olup şifahen müracaat halinde müracaat defteri mülâhazat hanesine müracaat edenin imza koyması lâzımdır.

Madde 10 — idare heyetlerinin kararlarını veya ikinci maddede köy veya mahalle veya, belediye ilmühaber’erile ve bunlara istinaden yapılacak nüfus kayıtlarına itiraz edenlerin kanunun «G» fıkrasına göre mahkemeye müracaat eylemeleri icabeder. Yapılacak kayıtlar ancak mahkemeden gelecek karara göre tashih edilebilir.

Madde 11 — Cezalar harçlar ve diğer resimleri kanun af etmiş olduğundan bunlar hakkında ceza aranmayacak, harç ahnmayacak ve yapılacak köy, mhalles ve belediye, evlenme ve doğum ve müceddet kayıt ilmühaberlerine ve idare heyeti mazbatalarına pul yapıştırılm^acak ve isitda ile müracaat halinde de istidaları pulsuz olacaktır.

Halkın azâmi derecede masraftan vikayesi matlup olduğundan. müracaatları şifahî kabule müracaat defterlerine imza konması tercih edilmelidir.

Hüviyet cüzdanları meccanen ve pulsuz verilemez. Almak için mecbur edilmemelidir.

H Ü L Â S A

Kavalalı Salih Saf er, İbrahim ve
Halimanin vilâyette olup olma-
dıklarının bildirilmesi H.

11886

No. _____

5979

Kavalalı Salih isminde birisi Filibe Konsolosumuza müracaat ederek babası Kavalalı Salih, amucası (Kavalada iken kahvecilik eden) Safer ve kardeşleri İbrahim ve Halimenin mübadil sıfatile Türkiye’ye nakledildiklerini ve fakat bunların Türkiye’nin neresinde iskân edilmiş olduklarını bil-

mediği için tahkikile adreslerinin kendisine bildirilmesini istida etmişti.

Vilâyetinizdeki mübadiller meyanmda bu namda kimseler bulunup bulunmadığının, bulunduk'arı takdirde sarîh adreslerinin bildirilmesi rica olunur, efendim.

30/11/933

11887

No. —

5980

1 — İstanbuıda iskânı adî suretiyle iskân edilipte 1885 numaralı kanunun hükümlerine göre kendilerine adiyen iskân suretiyle verilen maî'ar - bu malların sahibi evvelleri Yunanlı ve etabli olmak dolayısıie istirdat olunanlara İstanbul Vilâyetine İzmir ve İstanbul Vdâyetleri hariç olarak diğer Vilâyetlerde mec.canen adî iskân görmek üzere vesikalar verilmektedir.

Eu vesikalarda aile reisleriyle beraber o ailenin efradı tamamen yazılmış bulunacaktır.

Bu vesikaları hamil bulunan muhacir aileler yer bulunan Vilâyetlerde 1771 numaralı kanuna merbut adî iskân istihkak cetveline göre adî iskân istihkakları tamamen ve mneccanen verilerek iskân olunacaklardır. Bu suretle iskan görenler iskân gördükleri tarhten itibaren 675 numaralı mecburî ikamet kanunu hükümlerine tâbi tutulacaklardır.

2 — Bu suretle (meccanen iskân) vesikası alanlardan bazı açık gözler bunları satm alarak an'arm namına veya vekilleri sıfatıyla bunların istihkaklarının kendi hesaplarına almak istedikleri işidilmiştir.

Bu vesikalardan gaye bu muhacirleri 885 numaralı kanunun hükümleri dahilinde yerleştirilerek memlekette müstahsil ve binaenaleyh nafî uzuv yapmak olup yoksa bunlara şu veya bu şekilde malî yardım göstermek olmadığından bu muhacirler namına veya vekili olarak müracaat edeceklerin taleplerinin is af edi memesi ve bu vesikaların bu gibilerin e- linden alınarak merkeze yollanması ve yalnız bizzat müracaat edenlerin mneccanen iskân edilerek beş sene ikamet şar-

..... 1570

tına da tâbî tutulması ve bu şartın tapularda şerhedilmesi tamamen tebliğ olunur efendim.

30/11/933

VİLÂYETLER İDARESİ UMUM MÜDÜRLÜĞÜ

Ş.I

H Ü L Â S A
Kıdem tabloları H

No. 9038

Dahiliye memurlarına ait her sene muntazaman neşredilmekte olan kıdem tablosunun bu sene beşincisi de neşredildi. Bir nüshası Vilâyete diğerleri de kazalara ait olmak üzere tanesi bağılı olarak gönderildi. Vekâlet tabloyu neşrederken memurların terfilerini muntazam bir esasa rapt etmeği ve onların müsbet bir surette terfilerini temin eylemeği istihdaf eylemiştir. Son dört senelik vaziyet ve tecrübe bu maksadın istihsal edildiğini göstermiş ve her sene kıdemlerine göre terfiye istihkak kazananların müracaatlarına lüzum kalmadan Cümhuriyet bayramında neşrü ilân edilmek suretiyle terfileri, cihetine gidilmekte bulunmuştur. Netekim bu sene 1 2 Vali, 5 1 Kaymakam, 5 Mektupçu, 11 Nüfus Müdürünün bu suretle terfileri icra edilmiştir. Buna rağmen velev cüz’i olsa da bir takım memurların hususî mektup yazmak ve bazı zievatı tavsit etmek suretiyle terfi için müracaatta bulundukları görülmektedir. Kabul ve tatbik edilen esasata göre bu tarzı hareket amelî bir faideyi temin etmek şöyle dursun hem kendilerini hem de tavsit edilen zevatı zahmete sokmaktan başka bir şeye yaramaz. Bilâkis bu suretle müracaat eden memurların «terfi için usul harici hareket eder» tarzında sicillerine meşruhat verilmesini intaç eder. Bu sene tanzim ve neşredilmiş olan kıdem tablosunda merkez ve taşra memurları birleştirilmiş ve umumî müfettişler hariç olmak üzere diğer memurlar aldıkları maaşlara göre sıralanmıştır.

..... 1571

Kıdem tanziminde memurların son almakta olduğu maaşa nailiyet tarihi nazarı dikkate alınmıyarak bulunduğu derece ve sınıfa tayin tarihi esas tutulmuş ve aynı maaşla başka sınıfa nakil ve tayin edilen memurların evvelki bulunduğu vazifede geçirdiği müddetler de nazarı itibare alınmıştır. Memurların terfilerinde meslekî ihtisas ve mülkiye müfettişlerimin meslek dahilindeki terfilerinde de mîtsleğe duhul tarihi muteber addedilmiştir.

Kıdem sıralarına varit olabilecek mütalealardan vekâletçe kabul edilecekler nazarı itibare alınarak cetvel tashih edilerek idare mecmuasıyla neşrolunacaktır. Kabul edilm-

yenlerin esbabı mucibesi esbabına bildirilecektir efendim.

Birinci Umumî Müfettişliğe Vilâyetlere ve Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

**Başvekâleti celîfenin 12/11/933 tarih ve 1636 sayılı
tezkeresi sureti**

Tekaüde sevkediilen memurlara veya vefat eden metekaüde sevkediilen memurlara veya vefat eden memesinden dolayı istihkak sahiplerinin müzayakaya düçar oldukları vaki olan müracaatlarından anlaşılmaktadır.

Tekaüt ve yetim maaşlarına ait muamelenin geciktirilmeyerek günü gününe yapılması için tedbir alınmasını ve bu işlerin en kısa bir müddet içinde neticelendirilmesine dair alman tedbirlerin Başvekâlete bildirilmesini rica ederim efendim.

Başvekil
İsmet

No. 9498

Tekaüt ve yetim maaşlarına ait muamelelerin günü gününe yapılması hakkında Başvekâlet yüksek makamındaki alman tezkerenin bir sureti yukarıya yazıldı. Evvelce müte-

..... 1572

addit defalar rica edildiği veçhile bu işlerin azamî sür'at ve hassasiyetle takip ve tekemmül ettirilmesini ve tahsis evrakındaki noksanlardan dolayı vukubulacak istiâmlara en kısa bir zaman zarfında cevap verilmesi için Vali beyfendilerin bizzat meşgul olma'armı ve bu hususta alınacak tedbir mahiyetinin Vekâlete bildirilmesini tamamen ve ehemmiyetle rica ederim efendim.

21/11/1933

Ş. II

H Ü L Â S A
Mülkiye mecmuası H.

No. 4544

Zeyk 16/8/1931 tarih ve 1372 No, lu tahrirata:

Mülkiye mektebi talebe cemiyeti tarafından «Mülkiye Mecmuası» adıyla iki buçuk senedenberi aylık bir mecmua neşredilmektedir. Mecmuaya abuna kaydı hususunda kendilerine yardım yapılması ve kolaylık gösterilmesi mezkûr Cemiyet tarafından talep edilmektedir.

İlmî ve meslekî olan bu mecmua mesleğin yeni cereyan ve inkişaf arım, derin tetkiklere istinaden takibe çok ehemmiyet vermektedir. Mecmuanın revacının temini, müteşebbislerinin şevk ve gayretlerinin tezayüdünü ve aynı zamanda meslek erbabının da istifadesini mucip olacağı cihetle Vilâyet dahilinde abuna teminine himmetlerini sureti hususiyede rica ederim efendim.

Vali beyfendilere yazılmıştır.

Müracaat yeri: İstanbulda Yıldızda Mülkiye Mecmuası müdüriyeti adresinedir. Abunaya hangi nüshadan itibaren başlanması ıycap ettiği işaret edilmelidir.

H Ü L Â S A
Muzır mevattan korunma
maskeleri H.

No. 4585

Çimento, tütün tozu ve buna mümasil muzur mevadda karşı korunmak ve bu işlerde istihdam edilen amelelerin sıhhatlerini vikaye etmek maksadiyle askerî fabrikalarca iycap eden maskelerin imaline geçilmek üzere mezkûr fabrikalar Umum müdürlüğünce ihtiyaç miktarının korunmakta olduğu Millî Müdafaa Vekâletinden bildirilmiştir.

Hususî şirket ve müesseselerde müstahdem işçiler için hakikî bir ihtiyaç olan bu maskelerden ne miktar talep ve mübayaa edilebileceğinin iş'arıtaminven rica olunur efendim.

Vilâyetlere ve B. U. Müfettişliğine yazılmıştır.

5/11/1933

H Ü L Â S A
Millî İktisat ve tasarruf Cemi-
yeti hakkında

No. 4596

Millî İktisat ve tasarruf cemiyeti reisliğinden alman 5/1 1/933 tarih ve 1725 No lı tezkerenin bir sureti lef fen gönderildi.

İsrafla mücadele, halkı tasarrufa teşvik, yerli mahsullerimizin revacını tezyit gibi gayeler etrafında sistematik mesaisiyle Millî iktisadiyatımıza müfit olmağa çalışan ve üç senelik mesaisiyle buna muvaffak olduğunu gösteren «Millî İktisat ve Tasarruf Cemiyeti» nin inkişafı için İdare âmirlerimizin şimdiye kadar olduğu gibi badema da müzaheretle devam etmelerini ve cemiyetin peyderpey açmakta olduğu şubelerle çok yakından' alâkadar olmalarını rica ederim efendim.

Vilâyetlere ve B. U. Müfettişliğe yazılmıştır.

..... 1574

Bu yıl 12 Birinci kânunda «Dördüncü tasarruf ve yerli malı» başlıyor. Bu haftanın canlı ve özlü bir iktisat bayramı halinde kutlulanabilmesi için bütün Vali ve Kaymakamların yardımlarına muhtaç bulunduğumuz tabiidir.

Bu itibarla muhterem Vekâletten aşağıdaki dileklerimizin bütün Vali ve Kaymakamlara tebliğini ehemmiyetle rica ederiz.

1 — Şubelerimize gönderdiğimiz tamimler dairesinde haftanın hazırlanmasına ve canlandırılmasına nezaret,

2 — Faal olmayan şubelerimizin başına yeni idare heyetleri seçilmesinin temini,

3 — Haftamız aynı zamanda üzüm, incir, fındık, portakal, kısaca memleketimizde yetişen kuru ve yaş yemişlerin haftası olduğundan o hafta içinde, bütün evlerde, ve kahvelerde kahve, çay yerine bu yemişlerimizin yenmesini temin için icabeden tedbirlerin alınması.

4 — O hafta içinde tasarruf kumbaralarının içinde kaç para bulunursa bulunsun bankalara götürülüp yatırılmasının ve hali vakti yerinde olanlara kumbara aldırılmasının temini.

Bu ricalarımızın bütün Vali ve Kaymakamlara çabucak ve ehemmiyetle tebliğini rica vesilesile sonsuz saygılarımızı tekrarlarız efendim.

7/11/1933

H Ü L Â S A

Memleketin harba hazırlanması hakkındaki kitabın leffiyile.

No. 4698

Büyük Erkânıharbiye Reisliğinin emrile Askerî matbaa Müdürlüğü tarafından gönderilen «memleketin harbe hazırlanması» adlı kitaptan adet leffen gönderildi efendim.

Vilâyetlere, Vekâlet dairelerine ve B. U. Müfettişliğe yazılmıştır.

14/11/1933

H Ü L Â S A
İktisat Vekâletinde teşkil edi-
len kontenjan işleri bürosuna
verilecek malûma H.

No. 4821

Halen tatbik edilmekte olan kontenjan kararnameleeri hükümlerine göre kontenjana taalluk eden bütün işleri, bu hükümlerle istihdaf olunan gayelere göre takip ve tetkik etmek üzere İktisat Vekâletinde bir büronun teşkil edildiği ve bu büro vazifesinin iycabı olarak kontenjan listelerinin ve ithalât hesaplarının tanziminde ne gibi eşyalar üzerinde ne miktar ithal müsaadesi verildiğini ve bunlar mukabilinde ne miktar ithalât yapıldığını bilmek istediği cihetle kontenjan münasebetiyle İcra Vekilleri heyetine yapılacak tekliflerin İktisat Vekâletinden geçirilmesine dair Başvekâleti Celileden alınan 22/11/1933 tarih ve 6/3246 No. lı tezkerenin bir sureti leffen gönderildi. Ona göre muamele ifası tamamen rica olunur efendim.

Vilâyetlere, Vekâlet dairelerine ve B. U. Müfettişliğine yazılmıştır.

25/11/1933

**Başvekâleti Ce'ilenin 22 _ Teşrinisani - 1933 tarih ve
6/3246 No. lı tezkereleri suretidir**

Halen tatbik edilmekte olan kontenjan kararnameleeri hükümlerine göre kontenjana taalluk eden bütün işleri, bu hükümlere istihdaf olunan gayelere göre takip ve tetkik etmek üzere, İktisat Vekillğinde bir büro teşkil edilmiştir.

Bu büro vazifesinin icabı olarak kontenjan listesinin ve ithalât hesaplarının tanziminde ne gibi eşyalar üzerinde ne miktar ithal müsaadesi verildiğini ve bunlar mukabilinde ne miktar ithalât yapıldığını bilmek istediği cihetle kontenjan münasebetile İcra Vekilleri Heyetine yapılacak tekliflerin iktisat Vekâletinden geçirilmesi zarurî görülmüştür. Binaenaleyh :

..... 1576

1 - Resmî daireler ihtiyaçları için kontenjan harici yapılacak ithalât tekliflerinin İktisat Vekilliginden geçirilmesi.

2 - Şirket ve müesseselerin kontenjan harici ithalât taleplerinin de bu suretle İktisat Vekilligine tetkik ettirilmesi,

3 - Kliring Mukavelesi aktolunan memleketlerden getirilecek olan ve Kliring mukavelesine dahil bulunan eşyanın ne döviz ne de kontenjandan istisnası için karar almağa lüzum bulunmadığı cihetle hariçten alınmasına zaruret görülen eşyanın, hem işlerin daha kolaylıkla görülmesi ve ihtiyaçların sür atle tedariki ve hem de devletin İktisadî menfaatinin korunması için Kliring mukavelesi yapılmış olan memleketlerden intihabına bilhassa itina buyurulması ehemmiyetle tamim olunur efendim.

Teşkilât, fek ve ilhaka ait kararnameler

Kararname No. 10106

Madde 1 — Kırşehir vilâyetinin Çiçekdağı kazasına bağlı Çamurabatmaz köyü bu kazadan ayrılarak Ankara Vilâyetinin Keskin kazasına bağlanmıştır.

Madde 2 — Bu kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili memurdur.

25/10/1933

Kararname No. 10107

Madde 1 — Kırşehir Vilâyeti merkez kazasına bağlı «Hacı Ömer solaklısı» «Kabalak solaklısı» «Takazlı» «Kara- fakılı» köyleri bu kazadan ayrılarak Ankara Vilâyetinin Keskin kazasına .bağlanmıştır.

..... 1577

Madde 2 — Bu kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili
memurdur.

25/10/1933

Tekaüt ve yetim muamelesi bitenler

28/10/933 den 28/11/933 tarihine kadar Dahiliye Vekâletince muamelesi ikmal edilen tekaüt ve yetim maaşları

İsim ve memuriyeti	Nev'i tahsis
Develi tahrirat kâtibi Süleyman Ef.	Yetim
Kastamonu sabık ziraat iskân memuru Şefik B.	Tekaüt
İzmir nüfus kâtibi Ali Rıza Ef.	Yetim
Beyoğlu mutasarrıflığından mütekaüt Mehmet Sadet- tin B.	»
Grit matbaa mürettepliği ikinci muavini Ahmet Fevzi Ef.	»
Akçaabat nüfus memuru Osman Remzi Ef.	»
Kartal nüfus memuru Talat Ef.	Tekaüt
Antalya hususî muhasebe rıhtım memuru Ali Rıza Ef.	Yetim
Bursa tevkifhane kâtibi Mustafa Rüştü Ef.	Tekaüt
Turgutlu nüfus memuru İbrahim Ef.	Yetim
Muş hususî muhasebe kâtibi Aptülbaki Ef.	Tekaüt
Ankara Şehremini ve İstanbul meb'usu sabık Ali Haydar B.	(Zam) »
Akköy nüfus memuru Salim Ef.	»
Lâdik nüfus memuru Asım Ef.	»
İpsala nüfus memuru Rıza Ef.	Yetim
Bozanti nahiyesi müdürü Mehmet Vafı Ef.	Tekaüt
Karacabey hususî muhasebe memuru Faik Ef.	»
Mustafa Kemal paşa nüfus memuru Hafız Mehmet Ef.	Yetim
Eşme kaymakamı İsmail Hakkı B.	Tekaüt
Tokat evrak kalemi kâtibi Osman Ef.	»
Seyhan nüfus müdürü Tevfik B.	(Zam) »

..... 1578

İnönü nahiyesi müdürü Hüseyin Hüsnü Ef,	Yetim
Çorum hususî muhasebe müdürü Reşat B.	Tekaüt
Ahiçelebi nüfus kâtibi sabıkı Sadık Ef.	İkramiye
Demirköy nüfus memuru Hüseyin Ef.	Tekaüt
Elâziz Valiliğinden mütekait Ali Seyfi B.	Yetim
Cide kazası tahrirat kâtibi Salih Niyazi Ef.	»
Bünyan nüfus memuru Mehmet Ef.	»
Kıklareli iskân mutemet ve tefviz memuru İbrahim Naili B.	Tekaüt

Gayri Resmî kısım

Yeni demografide Kovadis meselesi

(Mabaat)

III.

12 — Buraya kadar verilen izahattan sonra tabiatile şu sual sorulabilir; Nüfus harekâtı ne olacak ve bilhassa nüfus harekâtı kadrosunda ferdî, İçtimai, millî, ırkî noktai nazardan temenni edilecek umumî menfaat dahilinde tespiti Jâzımgelen nüfus artması mikdar ve nisbeti neden ibaret bulunacaktır? Nüfus hareketlerinin; bir milletin; bir ırkın içinde yekdiğerile muarız olan bütün ferdî, millî ve iktisadi menfaatleri birden tatmin edemiyeceği şüphesizdir. Hatta bir ailede bile bütün menfaatların nazarı dikkate alınması imkânsızdır.

Umumî menfaatlere uygun gelecek nüfus hareketleri; ancak ferdî, millî, İktisadî gibi muhtelif menfaatlar arasında bir uzlaşma temin edebilen bir şekil altında tasavvur edilebilir.

Meselâ fert ve milletin yekdiğerine zıt menfaatlerin umumî menfaat noktai nazarından sayanı kabul neticelere vücut verdiği yani nüfus hareketlerinin nihaî neticesi heyeti umumiye itibariyle şayanı memnuniyet bulunduğu vakidir.

Bazan ferdin millete, memlekete hizmet için kendi İktisadî menfaatlerini nazarı dikkate almayıp fazla nüfus yaptığı vakidir. (Bu hal enderdir, umumî olması ümit edilemez).

Umumî menfaate eyi cevap verebilecek bir nüfus artma nisbetini rakamla ifade ve tesbit etmek müşkül değildir.

Her hangi bir nüfusun artması arzu edilirse o nüfus hali tavakkufta kalmalı veya adeden azalmalıdır ve işe o zaman başlamalıdır.

Bunadn kastımız; pek faydalı olan ve umumî menfaat noktai nazarından bilinmesi şayanı arzu bulunan nüfus tahavvüünün vasatı nisbetini tayin için, nüfus hareketinin iki istikametinden (artma veya eksilmesi) her birine atfedilen büyük ehemmiyet ve alâkaların ciddi bir surette tetkikidir.

Meselâ eğer bir milletin, nüfusunun sür'atle artmasında menfaati varsa; doğum, ölüm, evlenme nisbetleri; aile îtibarile olan ve demografik hareketin hal ve vaziyetini gösteren vasatı çocuk miktarım kolaylıkla tayine yardım eder.

Nüfus hareketinin istikbalde alacağı şu veya bu vaziyet hakkında bir fikir edinmek için evvelâ şu suali sormak muvafık olur:

Hamle mani olmak için icap eden sıhîh tedbir ve vasıtaları bilen ve bunlara malik bulunan annelerin kısmı azami iki veya bir çocuk yapmaktadırlar. Bunların bu mikdarla iktifa edecek yerde üç veya dört çocuk yapmaları ihtimali var mıdır?

Gayri kabili ihmal bulunan bu ihtimal kabul edilebilirse millet ve ırk: tevel'üdatta kontrolü tatbik ederek artma nisbetini muhafaza edecek ve hiç olmazsa artma yüzdesinin düşmesine meydan vermiyecektir; Fakat bilâkis bir milletin fertleri aile irtibatîe olan çocuk mikdarının üç veya dört olmasını istiyerek tahakkuk ettirmezse o zaman o milletin beşeriyetteki ehemmiyeti sür'atle azalacak ve mevkii küçülecektir.

Bu da; medeniyetin en iyi ve parlak terakkilerini medyun bulunduğu en medenî milletlerin nüfuslarının mütemadiyen azalması yüzünden kuvvet ve ehemmiyetlerini kaybedeceklerini göstermektedir.

Binaenaleyh demografik hareketin müstakbel vaziyetine gelince: Mazi ve hâlin tetkikine istinat ederek başlıca iki meselede bazı ihtimalleri derpiş etmek mecburiyetindeyiz.

Bu meselelerden birincisi; çocuklarının adedini tesbit için ferdin şuurlu müdahalesidir. Bu Müdahale görünen ve her gün sahasını genişleten bir hadisedir. Acaba bu hadise bazı ihtimalle istikbalin cemiyetine de yayılacak mıdır?

İkinci meselede; fert; şimdi yaptığı gibi, ileride de çocukları adedini fikirlerine, şahsî menfaatlerine (İktisadî, huzur, efahur,... ilâh gibi) göre mi tesbit edecektir?

Bunlardan ille suale verilecek muhtemel ve yegâne cevabın, çocuk adedinin tahdidi fikrinin asla sahasını kaybetmeyeceği ve gittikçe taammüm edeceğidir.

İkinci suale gelince; çocuk adedinin tahdidinde ferde; fikirleri ve şahsî menfaatleri rehberlik edecektir.

Bir çok İctimaî müşahade'ler; ferdî menfaatler ve hodbince düşünceler bu ihtimaîâtı takviye etmekte ve bunun aksini yani müstakbel cemiyetin ailede çocuk mikdarını tesbit için müdahaleden vaz geçeceğini veya müdahaleye devam etse bile ferdî-menfaatlerin dikte ettirdiği çocuk adedinden ziyade yüksek millî menfaatlerin icap ettirdiği miktarda, çocuk yapmağı düşüneceği fikrini asla teyit etmemektedir.

Hayatın pahalılaşması; mesken, gıda, elbise, eğlence hususunda, fikrî ve sıhhî sahalarda ihtiyaçların mütemadiyen artması; aile kuran ferdi, düşündürmekte ve her çocuğun neye mal olacağını hesap etmek mecburiyetinde bırakmaktadır.

Köylü; aile toprağının, arazisinin parçalanacağından korkarak çocuk yapmakta tereddüt ediyor, amele ve memurlar da; gayri faal vaziyetleri ücreBerinin uzun zaman devam etmemesi ve buna benzer bir çok ihtmalleri ve endişelerle ancak zarurî ihtiyaçlarının teminini düşünmekte ve çocuk yaparak üzerine fazla yük almaktan korkmaktadırlar. İctimaî müsavatsızlık manzarası, daha müreffeh bir hayat yaşamak, ihtiyacı tam bir surette tatmin etmek arzu ve gıbtisini uyandırmaktadır. Bir çok İctimaî sınıflar mukadderatlarından memnun değildirlir; hayatlarının seviyesini yükseltmeğe çalışmaktadırlar.

Binaenaleyh iyi bir hayata mazhar olmak, azim bir miktardaki ihtiyaçlarını tatmin eylemek, tam bir huzura kavuşmak, fazla eğlence temin eylemek için atıldığı müca dele- de, kendisini muvazenede tutmak isteyen asrî bir insanın nazarında fazla çocuğa malik olmak büyük bir mani teşkil eder. Buna: kadının tefahürünü, müreffeh ve mesuliyetsiz bir hayat geçirmemek endişesini, hamil korkusunu annelik ıztırıp ve fedakârlıklarını da ilâve etmek icap eder.

Binaenaleyh çocuğa malik olmanın bütün yüklerine,

fedakârlıklarına ve neticelerine katlanmağı kabul için kadının çocuğı hararetle istemesi lâzımdır.

13 — Doğumda; ferdî arzu ve iradenin tesir ve derecesini tetkik ederken ailede çocuk istemek ile fazla çocuklar istemek ayrı ayrı şeylerdir, insanların ekserisi fazla çocuğa malik olmak arzusunu asla göstermemişler ve bugünkü İktisadî ve İçtimai vaziyet ve şartlar dahilinde bu arzuyu göstereceğı de asla varit değildir.

Mazide de, fazla nüfuzlu ailenin ağır yükler tahmil ettiğı nazara alınıyor; fakat bunun önüne geçecek çare ve tedbir olmadığını düşünerek buna boyun eğiliyordu.

Allahın işine karışmak demek olan bu ferdî müdahaleyi ahlâk da itham ediyordu. Esasen eski cemiyetin tanıdığı müdahale de; günümüzün kanunlarının pek haklı olarak menettiğı çocuk düşürmeğe sebebiyet veren hamil pratiklerinden ibaretti.

Asrımızın sıhhi ve temizlik terakkileri; hamli istemeyen kimselere, sıhhatlarına zarar vermiyecek, mahzursuz basit tedbir ve çareler arzetmektedir. Bu ihtiyatî usuller; cemiyetin nazarında çocuk düşürmiek caniyane vaziyetle bir değildir. Ahlâkî, hissi vicdan da artık betadan hicap duymiyor; bu suallerin ferde verdiği halâs ve serbesti, bunların taamülleri lehinde kuvvetli bir vesika teşkil eylemektedir.

İnsanlara, fazla çocuk yapmak hususundaki tahdidi bu raktıracak ferdî hesaplar ve hodbinlikler haricindeki sebepler uzak ve enderdir. Diğer taraftan (yüksek menfaatlar) tabiri de müphem bir şeydir. Günümüzün insanların kahir bir ekseriyeti bu fikirlere yetişmemiştir ve bu bapta kat'î ve sarsılmaz bir kanaat sahibi değildirler.

Mutat ferdî hodbinliğin zıddı olan yüksek menfaatlar amelî ve eikini kuvvet ve fikri, insanların kısmı azamında menfaatlar ve bilhâssa iktisadi ve ihtiyaçların tatminine ait menfaatlerden, daha zayıftır.

Adetleri pek az olan idealistler müstesna olmak üzere, insanlar; zayıf bir kuvveti bulunan ve çocuk adedi fazlalaştıkça yaşamak müşküllerini artıran menfaatleri; mantığın kuvvetile bağırان ferdî menfaatlara nasıl tercih ve feda eder ve bunun nasıl ümit edebiliriz?

Ailede çocuklar adedinin şuurlu tahdidi fikrinin doğru

olduğunu farz ve bu fikrin mütemadiyen taammiim ettiğini ve edeceğini nazarı dikkate alırsak karşımıza:

Nüfus harekâtının müstakbel vaziyeti ne olacaktır? Suali çıkar. Evveleminde şu noktayı kayt edelim ki bilâ istisna bütün müdahaleler; çocuk adedini azaltma istikametine müteveccihdir yani bir aile veya anne; bütün ihtiyatî fikirler ve tahditler menedildiği takdirde, kendilerinden beklenen çocuk mikdarından daha az çocuk istemekte ve yapmaktadırlar.

Ve yapılan bütün müşahedelerde; asla çocuk istenil- mediği ve yahut ancak bir veya iki çocuk istenildiği merkezindedir.

Bir ailede üç çocuk istenilmesi (bilhassa zengin ailelerde, iki kız çocukları olur erkek çocukları olmazsa tekrar bir çocuk yapılması istenilir) tamamen müstesna bir vakıa telâkki edilmelidir. Binaenaleyh haklı olarak çocuksuzluk sisteminden yahut bir veya iki çocuk yapmak sisteminden bahsedilebilir; fakat üç veya dört çocuk yapmak sisteminden bahsedildiği asla vaki değildir. Ferdî irade; doğumu; nüfusu sabit bir mikdarda tutan, asgarî haddin dununa düşürmek temayülünü göstermekte buna; nüfus mikdarmin azalmasına sebebiyet vermektedir. Doğum hususundaki asrî temayül de; hiç çocuk yapmamak yahut bir veya iki çocuk yapmak etra- fındadır. Bu da; demografik harekette, doğumun hali tabüye bırakıldığı ve beşerî hiç bir müdahaleye maruz kalmadığı zamana nisbetle betaate ve belki de meş um bir inhidama sebebiyet verecektir.

Doğum nisbeti: asgarî haddin dununa inince, doğum azlığını, ölüm azlığı telâfi edemez.

Nüfusun artma veya eksilmesi tabiri diğerle nüfusun artma nisbeti - bir veya iki çocuk yapma sisteminin alacağı tevessua bağlıdır.

Nüfusun âzim bir ekseriyeti bu sistemleri kabul edecek olursa - asrî fikir ve temayüller de bu sistemlere mütemayildir - nüfus mikdarı da sür atle ve riyazî bir kat iyetle azalmağa doğru gidecek ve bu vaziyete karşı yegâne telâfiyi de muhaceret teşkil edecektir.

Noktai azimet olarak iki noktayı nazara almıştık. Bunlardan birisi; gittikçe umumileşen ve şuurlu bir hale gelen

.....1584

çocuk adedinin tahdidinde ferdin müdahalesi; diğer taraftan her ailenin veya anhe olabilecek her kadının yalnız bir çocuk ve nihayet iki çocuk istemesi ve bununla iktifa eylesesidir.

Binaenaleyh asrı fikirleri kabul eden İctimaî sınıflarda beher aileye isabet eden çocuk mikdarı; nüfusu sabit bir vaziyet ve mikdarda tutan nisbetten aşağıya düşmektedir. Bunu telâfi edecek başka âmiller bulunmazsa neticede nüfus mikdarı tabiatile azalacaktır.

Muvazeneyi temin edecek başlıca iki âmil vardır:

Birincisi; bir veya iki çocuk sistemini kabul etmeyen ailelerde doğum vasatisinin, nüfusu sabit miktarda tutan mikdar ve nisbeti geçmesi,

İkincisi de; muhacerettir.

Bunlardan birinci âmil; müdahale pratikleri taammüm etikçe tedricen ehemmiyetini kaybetmektedir. Ve neticede aradaki boşluk da muhaceret kanalı ile memlekete giren yabancı unsurlarla doldurulmaktadır.

İctimaî hayatın bugünkü tekâmül devresinde; doğum sahasında millî menfaat ile ferdi menfaat arasında bir zıddiyetin meydana çıktığını gittikçe artan bir vüruh ve kat'iyetle görmekteyiz.

Hotbin'ik sevkile veya iktisadi âmiller tesirde çocuk adedini azaltınca, karşısına diğer ırk ve milletlerle mücadelede bulunan kendi millet ve ırkının menfaatleri çıkar.

Şu halde çocuk adedini azaltmak telkin ve tavsiyesinde bulunan Maîtüşçü fikir ve nazariyeler; ferdi menfaatle millî menfaat arasına bir uçurum açmıştır. Ve bu suretle ferdi koruma ile ırkı koruma yekdiğerile hali muhasamada demektir. Doğum tahdidi o'mazsa ırkın muhafazası menfaati, ailenin, şahsın menfaatine galebe çalar; halbuki Maltüşçüler ferdin şahsî, iktisadi menfaatlerini ilk safa ve millî menfaatleri de ikinci safa geçirmektedirler.

İrkin muhafazası; bir çok nokta'arda nüfus harekâtının kemmî vaziyetine sıkı bir surette bağlıdır esasen ırkın, milletin keyfi menfaatleri de velev asgarî bir mikdarda olsun adet ister.

Eğer milletler mücadelesine kâfî bir kütle ile girişilmez-

se millet veya ırkın keyfî cihetten de terakkisi mümkün olamaz.

Hülâsa, ferdin ve ırkın menfaatlerini telif edecek kat'ı çare ve esasları düşünmesi lâzımdır.

14 — Yukarıda çizdiğimiz istikamette yürüyerek, asrî nüfus meselesinde aşağıdaki fikirleri dermeyan edebiliriz:

Eğer bir milletin, bir nüfus grubunun, bir ırkın veya hükümetin nüfusu durgunlaşırsa, doğumu kuvvetli milletlere nazaran, kuvvet ve kudreti azalmağa başlar. Ve binnetice nüfusu durgun olan veya azalan bir millet; diğer milletler muvacehesinde zayıflar ve süratle artan ve büyüyen milletlerin her taraftan vaki olan hücumlarına karşı iktisadî ve içtimai menfaatlerini uzun müddet muhafaza edemez.

Demografik hareketleri müterakki bir temayül göstermeyen veya hali tevakküfta bulunan mîdetlerin; (bu hal, ekser milletlerde ve bilhassa medenî milletlerde bir hakikat olacaktır) Bütün milletlerle ve bilhassa başlıcaîariyle demografik sahada bir muvazene vücude getirmesi ve bu müvazeneyi tesis için medeniyetin başında bulunanlarla beynelmilel mukaveleler yapmağa gayret etmesi hayatî menfaatleri icabındandır.

Bu da; doğumu tahdide ahşnış milletler arasında bir taraftan milletlerin iktisadî menbaları, kütlelerin ihtiyaçları ve onların menfaatleri, diğer taraftan beslenecek nüfus mikdarları arasında bir muvazene tesisi rnaksadde nüfusu tahdit sahasında bazı demografik karteller tesisine meydan verecektir.

Belki bu nokta; beşeriyetin tekâmülünde, ırk veya hükümet inkişafının en yüksek zirvesi ve iktisadî, içtimai vazifelerinin de kemal noktası olacaktır.

Bu tekâmül safhasında ırk veya millet; kuvvet, lisan ve ırk rıoktai nazarından cihanda müvazene temini hususunda mühim bir âmil ve unsur teşkil edecek ve o zaman millet ve ya hükümet çiftler üzerinde demografik kontrol yapan bir teşekkül olacaktır.

Bu kontrol, medenî beşeriyete yüksek ihtiyaçların tatmine ve müşterek büyük menfaatlere daha iyi hizmet için onu inhitattan kurtarmağa ve bu menfaatleri asla nazara al-

rmyan pek fazla nüfus yapmağa meydan vermeğe hizmet edenektir.

Medenî milletlere adedi kuvvetlerini muhafaza ettiren onların nüfuslarının azalmasına veya fazla miktarda artmasına meydan vermiyen ve binnetice nüfus müvazenelerini tahakkuk ettiren her teşekkülün birinci şartı; demografik hareketlerde beynelmilel bir kontrol tesis etmekten ibarettir.

Müterakki beşeriyetin beynelmilel bir yoldan doğum hudutlarını tesbit edeceği bir gün gelecektir; esasen yalnız bir milletin nüfusunun İktisadî menbalarına, fikrî, İçtimaî menfaatlarına uygun bir nisbette olması beşeriyet için ancak cüz î bir salâh temin eder.

Demografik malûmata, demografik siyaset beynelmilel kratellerine evvelâ ilim sonra pratik dahil olacaktır.

Bu hareket ve teşebbüsün; ırkların arz üzerinde bir mevki temini için giriştikleri mücadelede yaptıkları umumî uzlaşma esası üzerine müesses; umumî bir sulh ve müsaîemetî göstereceği bir gün gelecektir.

Bu teşebbüs; harbin kat'î bir şekilde önünü almak lehindeki hareketler için de, silâhları bırakma konferanslarından, beynelmilel mukaveleler akdi (Cemiyeti Akvamda) teşebbüslerinden daha kuvvetli ve daha emin bir garanti olacaktır.

Bu mukavele imzalandığı, ve ahkâmına riayet edildiği zaman artık başka milletleri boğmağı, yutmağı, temessül etmeği isteyen milletler kalmıyacaktır.

Artık küçük milletlerin de istikballerinden korkuları olmayacaktır: Çünkü büyük milletlerin ve ırkların nüfus mü- vazeneierî, bu küçük milletlerin muhafazasını da emniyet altına alacaktır.

Hülâsa; cihan nüfus müvazenesi; yaratılmış büyük ve mühim siyasî bir eser olacaktır.

. Bitmedi .

Yazan :
CHARLES BALAS
Macaristan İstatistik cemiyeti
reisi, Budapeşte Üniversitesi
profesörlerinden

Türkçeye çeviren:
SELİM SABİT
ikinci İstatistik Umum müdür
muavini

Cihan İdare hayatına ait bazı malûmat

İsveçte idare teşkilâtı

İsveçte hali hazırdaki idarenin merkez teşkilâtının vasfı, bu kuvvetin devlet meclisi reisi sıfatile kendisinde karar vermek salâhiyeti mevcut Kral ile diğer memleketlerin nezaretlerine taallûk eden ve işleri devlet meclisine getirmezden evvel mahdud bir salâhiyetle tetkik eyleyen muhtelif dairelerden, devlet meclisi azalarından, diğer memleketlerdeki umami müdürlüklere tekabül eden muhtelif dairelere merbut müdürlükler ve yarı müstakil idare şubelerinden mürekkep olmasıdır.

İsveçteki merkezi idare teşkilâtı görülüyor ki başka memleketlerdeki idare teşkilâtlarına katiyen benzemez. Yalnız bu hususta Fenlandiyayı istisna etmek lâzımdır. Çünkü Fenlandiya İsveçle asırlarca müddet beraber yaşadığı ve on ikinci asrın son yarısından itibaren 1 809 e kadar aralarında bir ittihat mevcut bulunduğu cihetle bu iki memleketin idare teşkilâtı muhtelif noktalarda yekdiğerine benzerlik arzederler.

İsveçte mülki yüksek idare teşkilâtı başlıca Istokholm şehri valiliği ile diğer yirmi dört valilikten terekküp eder. Bununla beraber memlekette diğer merkezi idareleri, faraza nakliyat, kılavuzluk, gümrük kısımlarını temsil eden mevzii idare şubeleri de mevcuttur.

Tarihî malûmat

Orta zamanlarda İsveçte merkeziyete doğru bir temayül mevcut olmakla beraber memleket bilhassa mevzii kuvvetler tarafından idare olunuyordu. Hakikî merkeziyet, ancak 1523 ten 1560 a kadar hükümlan olan asri İsveç idaresinin banisi Kral birinci Gustav Vasa zamanında teessüs etti. Kral merkezi idareyi eline aldı ve onun mühim bir kısmile bizzat meşğul olmaya başladı. Fakat İsveç, gerek merkezi ve getek mahallî idare teşkilâtını Kral ikinci Gustave Adolphe

..... 1588

lie onun mukteditir başvekili Axel Oxenstiernaya medyum dur. Kral Gustave Adolphe harpte olduğu kadar idare işlerinde de iktidar ve meharet gösteren bir zattı. Lâkin bu hususa dair hazırlamış olduğu kanun kendisinin 1632 de Lutzen muharebesinde vefatından iki sene sonra yani 1634 te neşir ve ilân olundu. Bu kanunla Kral ötedenberi kendisinde bir imtiyazı mahsus şeklinde mevcut devlet işlerinde karar vermek hakkını muhafaza ediyor, fakat maiyyetine bugünkü ismile (devlet melcisi) o zamanki tabirle (Krallık meclisi) namı altında 25 azadan mürekkep bir meclis veriliyordu. Bu 25 azanın içinden beş tanesi Krallık büyük memurları ismini taşıyorlardı. Baş hâkim, Svea istinaf mahkemesinin reisliğini, bas kumandan askerî işler âmirliğini, amiral, bahriye kumandanlığını sfa ediyor, baş mühürdar harici vte dahilî işlerle, baş hazinedar muhasebat ve maliye meselelerde meşgul oluyordu. İşte İsveç eskiden böyle idare olunurdu. Bu idare tarzı 1539 da birinci Gustave Vase tarafından tesis edilmiş ve salâhiyet daireleri tahdit edilmekle beraber daima mevcut olmakta devam etmiştir.

Baş mühürdar git gide idare şubeleri reisleri arasında en mühim ve en kuvvetli mevkii işgal etti ve bu beş idare şubesinin reisleri de (Krallık meclisi) ni teşkil eden aza arasında istiklâl ve istisnayı haiz birer makam sahibi olmaya başladılar.

Yakında 300 üncü yıl dönümü idrak edilecek olan bu şekli hükümetteki mülkî merkezî idare teşkilâtı katiyen değişmedi. İsveç kanunu esasisi bazı tadilâta uğramakla beraber karar vermek hakkı daima kralda kaldı. Yalnız üçüncü Gustave zamanında krallık meclisinde Kral ancak iki reye sahipti ve müşavirleri istedikleri anda onu ekalliyette bırakabiliyorlardı. Buna rağmen gene hükümetin bütün kararları Kral namına neşir ve ilân olunuyor ve onun imzasını taşıyordu.

Beceriksizliğile maruf kral Adolphe Fredric bazı kararları imzalamaktan istinkâf edince onun namına bir mühür yaptırıldı ve kararlar o mühürle mühürlenerek neşir ve ilân olunmaya başlandı.

On ikinci demir baş Charles Osmanlı İmparatorluğu nezdinde mülteci sıfatile bulunduğu sıralarda, yani 1713 te

bir mühürdarlık ve kitabet işleri kararnamesi isdar ederek yüksek mülkî idare teşkilâtında tadilât vücade getirdi. 1 840 ta ise bugün mevcut devlet dairelerinin esası kuruldu.

İsveçteki mahallî mülkî idare teşkilâtına gelince bu aşağı yukarı 1634 te vaz edil en esasa mutabık olarak devam etmektedir. Yalnız İsveç büyüdükçe vilâyetlerin adedi artmış ve valilerin salâhiyetleri de genişletilmiştir.

Bugünkü teşkilât

Kral, eskiden olduğu gibi bugün de devlet idaresinin başındaki en yüksek kuvvettir. Çünkü İsveç kanunu esasisi geçirdiği bir çok tadilâta rağmen «Kral, işbu kanunu esaside münderiç esasata tevfikân yalnız başına krallığı idare edecektir.» maddesi mevcuttur. Fakat buradaki kral kelimesi kralın şahsı suretinde değil, hükümdar veya başvekil kaste- diliyormuş tarzında tefsir edilmektedir. Kaldı ki İsveçte kralın salâhiyeti, meşrutî bir hükümdar olması dolayısı'e gerek kanunu esasi gerekse memleketin diğer kanuniarile tahdit edilmiştir. Kral devlet meclisinde müzakere edilen bir mesele hakkındaki kararım ittihaz etmezden evvel devlet müşavirlerinden bu hususta malûmat almaya ve cniarm rey.erini sormaya mecburdur. Yalnız bazı askerî hususatta millî müdafaa nazırının raporu üzerine tek başına mukarrerat ittihaz edebilir.

Devlet meclisi muhtelif devlet daireleri reislerde hiç bir daireye merbut olmayan diğer üç zattan teşekkül eder ve kendilerine devlet müşaviri unvanları verilir. Hiç bir daireye merbut olmayan devlet müşavirlerinin reylerinden meclis- de ancak istişarî şekilde istifade edilir. Bu zevat, devlet meclisinin, işleri kanunu esasi ve diğer kanunlarla mevcut İdarî ananeye muvafık olarak halletmelerine nezaret ederler. Fakat kanunu esaside devlet meclisinde böyle istişarî uzuvların bulunacağına dair bir sarahat mevcut değildir.

Kanunu esasieye nazaran İsveçte devlet dairelerinin adedi sekiz ile on arasında tebeddül edebilir. 1910 dan beri İsveçte dokuz daire mevcuttur. 1. - Adliye, 2. - Hariciye, 3. - Millî müdafaa, 4. - Dahiliye ve mesai, 5. - Münakalât, 6. - Maliye, 7. _ Mezahip ve Maarifi umumiye, 8. _ Ziraat ve

..... 1590

Ticaret. Bu dairelerin salâhiyet daireleri 1920 de neşrolunan bir kararname ile tayin edilmiştir.

Her dairenin reisi devlet meclisi azası unvanını taşır. Yalnız hariciye dairesinin reisine (Hariciye nazırı) ismi verilir. Kral, devlet meclisi azalarından birini başvekil tayin e- der. Fakat bu diğer memleketlerin başbaşvekillerinin salâhiyetini haiz değildir. İsveçte başvekâlet vazifesi kral tarafından ifa edilmektedir. Başvekil, hariciye nazırı ve sarayı krali kumandanı olan Marşal, memuriyetlerinin devamı müddetince Excellence unvanını haiz olurlar.

Devlet dairelerinin bazı idari işlerde ancak mahdud salâhiyetleri mevcuttur. Geniş salâhiyet devlet meclisindedir.

Her dairenin nazır unvanım haiz diğer bir reisi vardır ki bunlar işleri sırasile parlamentoya arzetmek vazifesiie mükelleftirler. Kâtibi umumî yahut irsalât dairesi reisleri de idari hususatla meşğul olurlar ve bu zevat aynı zamanda o dairenin zat işleri müdürlüğü vazifesini de görürler. Bu mekamm sahibi hariciye nezaretinde kabine kâtibi ünvanını alır. Bu nezaretin teşkilâtı diğerlerinden büsbütün ayrıdır.

Daireler teşkilâtı

Dairelerdeki şubelerin şeflerine idare ve yahut tahrirat müşaviri ünvanı verilir. Onların maiyetlerinde de «birinci ve ikinci kâtipler vardır. Birinci kâtipler işlerin görölmesinde başlıca âmildirler. İkinci kâtipler daha ziyade zabıt ve tahrirat muamelelerinde kullanırlar.

Hükümete tahrirî müracaatlar ekseriya kral vasıtasile bazen de daire reisleri namına yapılır. Parlamentonun, yahut vilâyetler idarelerinin ittihaz ettikleri mukarrerat ile hususî şahısların verdikleri istidalar neticesi karara rapolunmuş işler, kanunu esasının 10 uncu maddesi mucibince doğrudan doğruya dairelerin reisi tarafından devlet meclisine takdim olunurlar. Eğer bu hususta tetkikat yapılmak icap ederse evrak tekrar ait olduğu makamat ve müessesata gönderilir. İşlerin çabuk yürümesi için bu iade muamelesinin süreceği müddet 1931 de Kral tarafından tahdit edilmiştir. Bu makamlar ya istenilen kararın verilmesini, ya onun tadilini, yahut ta reddini isteyebilirler. O makamlar bu gibi meselelerde

«daire reisinin temayilâtından ziyade kendi kanaat ve noktai nazarlarına göre mütalea yürütürler.

Ait olduğu makama gönderilen meseleler hakkında alâkadarlar istedikleri malumatı alabilirler. Meselâ gelip o dosyayı okuyabilirler. Suretlerini çıkartmak hakkına maliktirler. Yalnız muayyen pul ve suret tasdiki harçlarını vermeleri icap eder. Tabii bazı siyasi, askerî ve malî vesikalar bundan istisna edilmişlerdir. Halk bu suretle işi hakkında devlet meclisi tarafından bir karar verilmezden evvel onun ne muamele gördüğünden serbestçe haberdar olur. Aynı zamanda gazeteler de bir mesele hakkında karar itihaz olunmazdan evvel onun dosyalarını tetkik ederek onun hangi safhada olduğundan bahsederler, yahut herhangi bir makam tarafından bir iş hakkında tanzim edilmiş raporu tenkit eylerler. İsveçte bu usul, hükümet dairelerinin üzerinde bir kontrol tesis ve işlerin kanun ve adalet dairesinde icra olunduğunu temin maksadile konulmuştur.

Kabine meclisi

Tanzim olunan raporlar ait olduğu dairelere gelince bit memur tarafından tetkik edilerek hülâsası çıkarılır. Ve kararı da tanzim olunarak Nazır ve yahut Kâtibi Umumîye ve rilir. İsveç İdarî teşkilâtının bir hususiyeti olmak üzere oradan da Devlet Meclisine takdim olunacak işlerin ihzârı muameleleriyle meşgul Kabine Meclisine gider. Kabine Meclisi bir daire reisiyle hiçbir daireye merbut olmayan bir devlet müşavirinden ve alâkadar dairenin kâitbi umumisinden müteşekkildir. Karar hakkında orada müzakere cereyan eder. Müzakere şifahi olur ve ona dair zabıt tutulmaz. Yalnız verilen kararın Kral tarafından mevkii tatbiki vaz'ım temin için daire r&isi onu Devlet Meclisine arzeder. Eğer mesele siyasi ise, yahut çok mühim işlerden biri ise o vakit bu meclise bütün Nazırlar iştirak ederler ve Meclis «Kabine Meclisi Umumisi» namını alır. Bu mecliste isterse Kral ve yahut Hanedandan herhangi bir prens te hazır bulunabilir.

Bu meclisten kanunu esaside katiyen bahsedilmemiştir. Fakat aşağı yukarı bir asırdan beri mevcut olmakta devam etmektedir. Hemen bütün işler burada halledilmekte, adet

..... 1592

ve nizam yerini bulsun diye son karar Devlet Meclisine, dolayısıyla Krala bırakılmaktadır.

Devlet Meclisi nasıl çalışır?

Devlet meclisinde, daire reisi işin aldığı şekli Krala arzelmeye, diğer devlet müşavirleri de bu husustaki fikirlerini beyan eylemektedirler. Muhalif reyde olanlar varsa zabıtnameye bu hususta şerh verilebilir. Kral kararı kabul edince bu husus gerek ait olduğu daireye, gerekse bu işle alâkadar bütün makamata bildirilir.

Kanunları, nizamnameleri, memurların tayinine ait kararnameleri, mühim işlere ait vesikaları, ait olduğu daire reisiyle birlikte bizzat Kral imza eder, ikinci derecede ehemmiyeti evrak «Kralın emriyle» kaydı tahtında daire reisiyle o daireden diğer bir memur tarafından imzalanır.

Alelaide olarak Devlet Meclisi haftada bir defa cuma, günleri içtima eder. Burada çok defa mütenevvi, yüzlerce, hatta binlerce iş müzakere olunur. Parlamentoya teklif olunacak kararlar ittihaz edilir. Mecliste neşir ve ilân edilecek kanunlar, malî meseleler, yüksek memurların nasp ve tayini gibi mühim meseleler mevzuu bahs olduğu gibi bazan ehemmiyetsiz işlerle de uğraşılır. Bu takdirde daire reisleri mevzu hakkında gayet muhtasar raporlar verirler.

Devlet Meclisinde daire reisinin bir iş hakkında serdettiği noktai nazar ekseriyet kazanırsa Kral da bu şekli kabul eder. Bazan da diğer daire reisleriyle birlikte o fikri reddederler. Bu takdirde o daire reisi zabıtnameye kendi mütaleasını yazar ve o kararı imzadan istinkâf eyler. Neticede tabî istifa eder. Fakat Parlamento bu işi tetkik ederek daire rei sinin mütaleasının doğru olduğunu tasdik eylerse o daire reisi tekrar makamına avdet eder. Kanunu esasiye göre tarzı hareket böyle olmakla beraber tatbikatta daire reisinin tekrar vazifesine dönmesi imkânı görmemiştir. Maamafih bu vaziyet çok nadir olarak tehaddüs eder.

Lâkin işin ait olduğu dairenin reisi Kralın fikrini kabul eder, yahut onu kanuna muhalif diğer bir tarzı hareketi ihtiyara sevkederse, zabıtnameye bu kararı kabulden istinkâf ettiklerine dair mûtaîca yazmamış olan daire reisleriyle Par-

lamento arasında ihtilâf çıkmış demektir. Yalnız bu ihtilâf fin Krala taallûku, yoktur. Çünkü Kanunu esasiye nazaran Kral ittihaz ettiği kararlardan mesm değildir ve onun kararları tenkit olunamaz. Bir meselenin müzakeresine ait zabıtnamelerden halk ancak elli sene sonra haberdar olur. Fakat Kral arzu ettiği takdirde bunları neşrettirebilir.

Parlamentonun vazifeleri

İsveç kanunu esasisine ve İsveç Par! amentosunun dahilî nizamnamesine nazaran parlamentonun Devlet Meclisinin zabıtnamelerini her sene kendi namına kanunu esasi encümenine tetkik ettirmesi mutattır. Eğer encümen bunların içinden daire reislerinden, yeni Devlet Meclisi azalarından birinin veya bir kaçının her hangi bir noktadan mesuliyetlerini mucip kararlara tesadüf ederse bunları Parlamentoya haber verir ve parlamento da onların Devlet Meclisi aza'ıgmdan çektirilmesini Kraldan talep eyler. Eğer mesuliyetleri büyüğe Divanı âliye şevklerini dahi ister. Divanı âli, hâkimler, yüksek memurlar ve zabitlerden teşekkül eder ve reislik vazifesini de Svea istinaf mahkemesi reisi ifa eyler. Fakat şimdiye kadar bu yolda bir muamele cereyan etmemiş, yalnız Parlamentonun her iki kısmında hararetili münakaşalara sebebiyet vermiştir. Bu münakaşalarda mevzu bahs edilen esasatta Devlet Meclisinin ondan sonraki kararlarında rehber vazifesini görmüştür.

Memurların vazifeleri ve azil ve nasıpları

İsveçte Nazır vasifesini gören daire reislerinin, diğer memleketlerdeki nazırlar gibi geniş salâhiyetleri yoktur. Bunlar yukarıda gördüğümüz veçhile bir mesele hakkındaki mutaîealarını ancak rapor halinde Devlet Meclisine bildirirler ve gene yukarıda anlatıldığı şekilde başta kral olduğu halde bütün kararları o meclis verir. Fakat daire reislerinin salâhiyetleri sade bu şekilde mahdud değildir, aynı zamanda maiyetindeki memurların da kendilerine ait işlerde ittihaz ettikleri kararların aksini onlara kabul ettiremezler. Çünkü İsveçte memurlar İdarî noktai nazardan katiyen azil edile-

..... 1594

mezler. Onların azli ancak ağır töhmetler neticesi bir mahkeme huzurunda mahkeme edilerek mahkûm olmalarıyla kabildir. Yalnız, kralın kendi mutemedi addettiği bazı memurların, merkezi idare ve vilâyetlerdeki yüksek şahsiyetler ile siyasî memurların azilleri bu esastan müstesnadır. Kral bunları, vazifelerini ifaya gayri muktedir addettiği gün değiştirmek salâhiyetini haizdir. Fakat tatbikatta bu şekilde cereyan etmiş bir vak’a mevcut değildir.

İsveçte bazı büyük memurlar muayyen müddetle, bazı memurlar da muayyen şartlarla tayin edilirler. Muayyen müddetle tayin edilenler müddetleri dolunca çekilirler. Diğerleri de İdarî şekilde değiştirilebilirler.

Fakat esas itibariîe İsveçte memur lâyenazîMMer. Bunun gerek işlerin iyi yürümesi, gerek Devletin ve memurların şahsiyetinin emniyeti noktai nazarından faydası nihayetsizdir.

İsveçte Nazırlık makamı yoktur

Yukarıda verilen izahattan anlaşıldığına göre isveçte diğer memleketlerde olduğu gibi Nazırlık makam ve sa â hi- yeti yoktur. Zaman zaman ihdası için vukua gelen cereyanların da gerek adamlarının, gerekse Parlamento ve matbuatın muhalefetiyle önüne geçilmiştir.

Kral seyahat, hastalık veya herhangi bir mazeretle makamından ayrıldığı takdirde kendisine ya Hanedana mensup bir Prens yahut ta Devlet Meclisi azasından iç kişilik bir heyet vekâlet etmektedir. Bu heyet de gene Hanedana mensup bir Prens yahut Devlet Meclisi azasından biri riyaset eylemekte ve bütün kararlar Kral namına ittihaz olunmaktadır.

isveçte her idare şubesi için bir daire mevcuttur. Memleketin ihtiyacı yeni idare şubesinin ihdasına lüzum gösterdiği takdirde yeni bir daire daha vücade getirilmekte ve alâkadar olduğu diğer dairelere raptedilmektedir.

İşler dairelerde tatbikat ve teknik sahalarındaki esasa- ta nazaran hal ve fasıl edilmekte devlet meclisinde ise kanunu esasiye muvafakat ve muhalefet noktai nazarından tetkik olunmaktadır.

İsveçteki muhtelif dairelerle olan merbut kısımlar berveçhi atidir:

Adliye dairesi: Hapisane müdüriyeti;

Millî müdafaa dairesi: askerî ve bahrî kuvvetler müdüriyeti.

Dahiliye ve mesai dairesi: Sıhhiye, tıbbiye, İctimaî muavenet, tekaüt müdüriyetleri, millî sigorta enstitüsü, mesai işlerindeki kazalara bakan sigorta meclisi, mesai saatlerini tayin eden mesai meclisi.

Münakalât dairesi: Posta müdüriyeti, köprüler ve şoseler müdüriyeti, beylik binalar, telgraf, devlet demiryolları müdüriyetleri, Su müdüriyeti.

Maliye dairesi: Muhasebat divanı, vergi işlerine bakan İdarî mahkemeler, para ve ölçüler müdüriyetleri, gümrük ve müskirat kontrolü müdüriyetleri, merkez muhasebe müdüriyeti, istatistik merkez bürosu, bankalar ve tasarruf sandıkları teftiş heyetleri.

Mezahip ve Maarif deliresi: Evrak mahzeni, umumî kütüphane, asarı atika müzesi muhafızlığı, millî müze, silâh müzesi, ilk ve orta tedrisat müdüriyetleri.

Ziraat dairesi: Erazi mesahası müdüriyeti, hârâlar müdüriyeti, beylik arazi müdüriyeti, ziraat müdüriyeti, vatandaşlara taksitle yaptırılmış hususî meskenler müdüriyeti, İsvecm arz tabakalarına ait malûmat cemine memur müdüriyet, hava, ve su tetkikatı bürosu.

İktisat dairesi: İktisat meclisi, kılavuzluk müdüriyeti, kuyudat ve imtiyazat ofisi, sigortalara teftiş heyeti, hükümete ait işlerin tecrübeleri yapılmaya mahsus enstitü.

Mülkî idare

İsveçte mülkî idare teşkilâtı şu suretle yapılmış ve İsveç İstokholm şehri valiliği ile diğer 24 vilâyete ayrılmıştır.

İstokholm şehri valiliği bir umumî vali tarafından idare edilmekte ve umumî valinin maiyetinde bir de vali muavini bulunmaktadır.

Vilâyet idaresi, muhasebe, tahrirat ve zabıta işlerine bakmak üzere üçe ayrılmıştır. Zabıta işlerinin başında bir

emniyet müdürü vardır. Buraya merbut bir de polis mahkemesi mevcuttur. Muhasebe, vergi ve saire gibi alelumum hesap işlerle, tahrirat ta hukukî ve İdarî işlerle meşgul olmaktadır. Diğer vilâyetleri valiler idare ederler. O vilâyetlerin idaresi de ikiye ayrılmıştır. Tahrirat ve muhasebe.

Tahrirat hukukî ve İdarî işlere, muhasebe de alelumum vergi ve hesap işlerine bakar. Bunlara merbut İdarî teşkilât merkezdekinin aşağı yukarı aynıdır.

1907 den itibaren İdarî ihtilâflarla meşğul olmak üzere bir İdarî mahkeme tesis olunmuştur. O zamana kadar İdarî işlere ait ihtilâfat devlet meclisinde kral tarafından halloûu- nurlu. Fakat bir mesele hakkında bu iki makamdan herhangi biri tarafından verilmiş bir karara davacı rıza göstermediği takdirde savasını alelade bir mahkemeye sevk etmek hakkım haizdir.

O mahkeme öteki makamların kararına muhalif bir karar ittihaz ederse dava (yüksek divan) a gider ve oranın vereceği karar son karar olur.

İsveçte parlamentoda mülkî idare üzerinde bir mürakabe hakkı mevcuttur ve bu iş için hususî mürakipler tayin eder. Bu mürakipler bir sene için inithap olunurlar. Sene nihayetinde raporlarını parlamentoya verirler.

Memurlaın tayini

Her dairenin memurları ve merkezi idarenin şefleri, vilâyet idarelerinin yüksek memurları kral tarafından, diğer memurlar mahallî idareler tarafından tayin olunurlar. Salâhiyetlerini parlamentodan alan idarler memurlarını bizzat seçmek hakkına maliktirler. Bazı istisnalardan sarfı nazar bir memuriyete tayin olunmak için bir istida ve bir tercümei hal varakasile müracaat etmek lâzımdır. 1925 te tatbika başlanılan kanun mucibince kadınlar da bilcümle umumî hizmetlere kabul olunurlar ve Devlet Meclisi azalığı mevkiine kadar yükselebilirler. Yalnız hapisanelerde, poliste ve gümrük dairelerindeki yarı askerî yarı sivil memuriyetlere kadınlar kabul olunmazlar. Şimdiye kadar yüksek memuriyete geçmiş kadınlar pek azdır. Ekserisi küçük memuriyetlerde hizmet görmektedirler.

Neftice

Bütün bu tafsilâttan anlaşıldığına göre İsveçteki idare teşkilâtında tamamilе istiklâl usulü caridir. Memurlar âmirlerine karşı, muhtelif daireler devlet meclisi ve krala karşı müstakil vaziyettedirler.

işler hakkında verilen talimatta siyasî nüfuza istinat edilerek müessir olmak gayesi takip olunmaz. Tabii siyasî mesail bundan müstesnadır. Kanun dairesindeki bu istiklâl İsveçteki idare teşkilâtının en kuvvetli temel taşıdır.

Muharriri :

NİALAS A. LİNDHULT

Şimal memleketleri idare cemiyeti İsveç şubesi kâtibi

Macaristanda idari İslâhat

Malûm olduğu veçhile Macaristan umumî harpte arazisinin mühim bir kısmını kaybetti. Bu miktar umum memleket arazisinin yüzde 67 sine balığ olduğu gibi elinden çıkan nüfus ta umumî ehalinin yüzde 60 ıdır. Bu hal tabiatile Macaristanın İdarî teşkilâtında büyük değişikliklere sebebiyet verdi. Fakat bu değişiklik yapılırken muntazam bir esas takip edilmişti. Diğer taraftan memleketin küçülmesi ve malî buhran, iktisat yapılmasını ve masrafın azaltılmasını icap ettiriyordu. Bunun için yapılması lâzımgelen İdarî İslâhat hususunda muhtelif zevatın reylerine müracaat olunmuştu. Bu zevatın arasında Budapeşte üniversitesi profesörlerinden, Macar umumî idare enstitüsü müdürü Mösyö Zokan Magyary'nın yaptığı tetkikat neticesi neşretmiş olduğu rapor dikkate şayandır.

Mösyö Magyary'nin fikrine göre Macaristan idare teşkilâtından husule gelen bu boşluk ilmi esaslar tatbik edilmek şartile pek kolay doldurulabilecektir. Çünkü 19 uncu asırdaki idare teşkilâtında en mühim gaye onu parlamenta-

rizm ve demokrasi prensiplerine istinat ettirmekti. 20 inci asrın idare teşkilâtının gayesi ise ilmi ve fennî nezariyeta mutabık olmak şekline matuftur. Fakat bir çok memleketlerde bu usul yanlış takip edilmiş, İslâhat, idare teşkilâtının ancak bir kısmında vücade getirilmiş, neticede tabiatile hali hazır ihtiyacatma tevafuk etmekten uzak kalmıştır.

Macaristânda İdarî İslâhat icrası gayesine matuf teşebbüslerden en mühimleri 1931 senesinde doğrudan doğruya Başvekâlete merbut bir hükümet komiserliği vücade getirilmesi, Budapeşte Üniversitesine bağlı bir umumî idare enstitüsü tesis edilmesi, bu enstitünün riyasetile hükümet komiserliğinin Budapeşte üniversitesindeki hukuku idare profesörünün uhdesine verilmesidir.

Macaristanda mahallî idareler ile merkezî idare yekdiğerine o kadar sıkı bir surette merbuttur ki hükümet teşkilâtıie mahallî idareler teşkilâtının ayrı ayrı tetkik edilmesi imkânı hemen hemen mevcut değildir. Yapılacak bütün tenkitlerin her iki idareye de şamil olmaması icap etmektedir. Oradaki bu idare taksimatı aynı prensip üzerine kurulmuş teşkilâtın sureta ayrılmış gibi görünmesinden ibarettir.

Bir kere memleketin arazisi muhtelif gayelere göre muhtelif şekillerde taksim olunmuştur. Bu hal tabiatile iktisat noktai nazarından hiç te muvafık değildir ve idare teşkilâtı da ona nazaran yapıldığı cihetle İdarî tetkikat ve istatistiklerin sıhhat ve katiyetle yapılmasına imkân yoktur. Yalnız yukarıda ihdas edildiğini yazdığımız hükümet komiserliği merkezî istatistik ofisile müştereken son zamanlarda böyle bir istatistik yapmak teşebbüsüne girişmiştir.

Diğer taraftan harpten evvel ve harpten sonraki idare teşkilâtı üzerinde yapılan tetkikat bunun bir ademi merkeziyete doğru gittiğini göstermektedir. Hükümet komiserliği, devletin ve mahallî idarelerin giriştikleri muhtelif İdarî faaliyetlerin bir listesini de yaptırmıştır. Bu cetvel 800 sahifelik bir kitap halinde neşrolunmuştur. Böyle bir eser şimdiye kadar hiç bir memlekette vücade getirilememiştir.

Bu derin tetkikat neticesinde Mösyö Magyary bazı mühim esaslar elde etmiştir. Meselâ; her vatandaşa tahmil edilen vergi miktarını anlamak için ondan yalnız devletin aldığı

vergileri nazarı dikkate almak kâfi değildir. Mevziî ve mahallî idarelerin aldıkları vergileri de bu yekûn içerisinde dahil etmek lâzımdır.

Sonra idare teşkilâtının umumî masrafının baliğ olduğu rakkamın memur maaşatı ve ücretleriyle diğer masraflar arasında taksim edilmesi icap etmektedir.

Bu esaslar dahilinde İdarî masraflardan mühim bir kısmının iktisat edilmesi mümkün olacaktır.

Mösyö Magyary aynı zamanda memurların, bilhassa yüksek memurların devlet hizmetine alınmaları hususundaki usulün de ıslâh edilmesi îzâmgeldiği kanaatmdadır. Netekim 1932 senesinden itibaren mülkî idare teşkilâtı memuriyetlerine talip olanlar çok sıkı ve umumî bir idare imtihanına tâbi tutulmaktadırlar. Hukukşinasıarm idare makinesinde mühim hizmetleri görülmekte olduğu cihetle Üniversitenin hukuk ve siyaset fakülteleri tedrisatında da ciddi İslâhat teşebbüslerine girişilmiştir.

Mösyö Magyary'nin bu husustaki belli başlı kanaatlerinden biri de idare teşkilâtındaki İslâhata küçük memuriyetlerden değil yüksek makamlardan başlamak lâzımgeldiğidir ki bu da ancak muntazam bir idari istatistik vücade getirildikten sonra kabil olabilecektir.

AHMET HİDAYET

Bu nüshaya iliştirilen iç kapak peçen sayı ile gönderilen 11 Kanun cetveli ,, ilâvesinin haç tarafına yapıştırılacaktır.